

**UCHWAŁA NR IV/19/2011
RADY GMINY DOBRE**

z dnia 31 stycznia 2011 r.

w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Dobre na lata 2011 - 2014"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; z 2002r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz.558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz.1271 i Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055 i Nr 116, poz.1203; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz.1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458; z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 28, poz.142 i 146, Nr 106, poz. 675 i Nr 40, poz. 230) oraz art. 87 ust. 3 ustawy dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390; z 2006 r. Nr 50, poz. 362 i Nr 126, poz. 875; z 2007 r. Nr 192, poz. 1394; z 2009 r. Nr 31, poz.206 i Nr 97, poz. 804 oraz z 2010 r. Nr 75, poz.474 i Nr 130, poz. 871), po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Rada Gminy uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Dobre na lata 2011 – 2014”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dobre.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko - Pomorskiego.

Przewodniczący Rady

Tomasz Kuźba

Uzasadnienie

Opieka nad zabytkami i ochrona zabytków należy do zadań własnych gminy, co wynika z zapisu art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Zaś obowiązek sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami na okres 4 lat wynika z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

Zgodnie z art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „program” ma na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzeniu do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.

Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje uchwałą rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków zgodnie z art. 87 ust. 3 cytowanej ustawy. Pozytywna opinia została wydana 29.12.2010 r. przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu Delegaturę we Włocławku.

Przedmiotowy „Program” ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym zgodnie z art. 87 ust. 4 cytowanej ustawy.

Z realizacji „Programu”, Wójt sporządza co dwa lata sprawozdanie i przedstawia je Radzie Gminy (art. 87 ust. 5).

Załącznik do Uchwały Nr IV/19/2011

Rady Gminy Dobrze

z dnia 31 stycznia 2011 r.

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Dobrze Na Lata 2011 - 2014

Rozdział 1. Wstęp

Przedmiotem opracowania niniejszego programu jest ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Dobrze i sprawowanie opieki nad nim, w sposób pozwalający na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń.

Zabytki stanowią ważną część dziedzictwa kulturowego, a ich ochrona polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań, mających na celu: zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, a ponadto zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować ich niszczenie, udaremnianie niszczenia, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub wywiezieniu za granicę, kontrolę stanu zachowania oraz uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkami spoczywa na ich właścicielu lub posiadaczu i polega na zapewnieniu warunków: naukowego badania i dokumentowania zabytków, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, utrzymaniu zabytku i jego otoczenia w najlepszym stanie, korzystaniu z zabytku w sposób zapewniający zachowanie jego wartości oraz przekazywaniu wiedzy o zabytku i jego znaczeniu dla historii i kultury.

Rozdział 2.

Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną do opracowania „Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Dobrze na lata 2011 - 2014” jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

Władze samorządowe zobowiązane są do ochrony wszystkich zabytków znajdujących na terenie Gminy Dobrze, a szczególnie do opieki nad zabytkami stanowiącymi własność Gminy.

Art. 87 ust. 1 cytowanej ustawy nakłada na Wójta Gminy obowiązek sporządzenia na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami, który to po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przyjmuje Rada Gminy i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji tego programu Wójt Gminy sporządza co 2 lata sprawozdanie i przedstawia je Radzie Gminy.

Szczegółowe cele „Programu opieki nad zabytkami” określone zostały w art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i polegają na:

- 1) włączeniu problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianiu uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;

- 3) zahamowaniu procesów degradacji zabytków i doprowadzeniu do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowaniu poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowaniu działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określeniu warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.

Rozdział 3.

Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami

Ochrona dziedzictwa narodowego i równy dostęp do dóbr kultury została uznana jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela (art. 5, art.6 ust.1 i art. 86 Konstytucji RP).

Główne akty prawne regulujące zagadnienia związane z zabytkami, to:

- 1) Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) – art. 3, 4, 6, 7, art. 16 ust.1, art. 17, 18, 19, 20, 21, 22 ust. 4, art. 32 ust. 2, art. 33 ust. 2, art. 71 i art. 89, nakładająca następujące obowiązki i uprawnienia:
 - prawo tworzenia przez radę gminy (po uprzednim zasięgnięciu opinii konserwatora zabytków) parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej (art. 16 ust.1
 - obowiązek uwzględniania w strategii rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 18 i 19),
 - obowiązek uzgadniania projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 20),
 - obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4),
 - obowiązek przyjmowania zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem oraz powiadomienie o tym fakcie wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 32 ust. 2),
 - obowiązek przyjmowania zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i powiadomienie o tym fakcie wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 33 ust. 2),
 - obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego gmina posiada tytuł prawny (art. 71),
 - prawo udzielania przez organ stanowiący gminy, na zasadach określonych w podjętych uchwałach, dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 81),
 - obowiązek sporządzenia przez wójta gminy na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ust.1),
 - obowiązek sporządzenia i przedstawienia radzie gminy sprawozdania z realizacji programu (art. 87 ust. 5).
- 2) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591) – art. 7 ust. 1 pkt 9.
 - do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym m.in. sprawy kultury, a więc bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 7 ust. 1 pkt 9).

Inne akty prawne zawierające uregulowania dotyczące ochrony zabytków i opieki na zabytkami:

- 1) Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
- 2) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 z późn. zm.),
- 3) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),
- 4) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),
- 5) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.),
- 6) Ustawa z dnia 25 października 1991 r o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U z 2001 r. Nr 13, poz. 123),

Zasady ochrony zabytków zostały określone również, w :

- 1) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.).
- 2) ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.)
oraz w niżej wyszczególnionych rozporządzeniach regulujących sprawy opieki nad zabytkami:
 - 1) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 30, poz. 259);
 - 2) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych (Dz. U. Nr 150, poz. 1579);
 - 3) 1) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej;
 - 4) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 112, poz. 939 z późn. zm.);

Określenia używane na potrzeby niniejszego opracowania są zgodne z art. 3 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami i oznaczają:

- zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki, bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;

- badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Rozdział 4.

Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Strategiczne cele polityki państwa i uwarunkowania formalnoprawne dotyczące ochrony zabytków na szczeblu krajowym, zostały zapisane w :

- Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013”, uzupełnionej i przedłużonej w 2005 roku na lata 2004-2020”.
- Narodowym Programie Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004 – 2013”.

Zgodnie z zapisem art. 18 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami uwzględnia się między innymi w koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju, strategii rozwoju województw, powiatów i gmin oraz planach zagospodarowania przestrzennego.

Podstawą opracowania było uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i jej upowszechniania. Dziedzictwo kulturowe zostało określone jako potencjał poszczególnych regionów sprzyjający rozwojowi ich konkurencyjności.

Program opieki nad zabytkami określa w szczególności, cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji. Przyjęte dokumenty wyznaczają cele strategiczne oraz cele cząstkowe dla strategii rozwoju kultury w regionach.

Głównym celem strategicznym jest:

- zrównoważony rozwój i wspieranie kultury w regionach, ochrona i upowszechnianie dziedzictwa narodowego oraz poprawa stanu zabytków.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

Art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami, nakłada obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przy uwzględnieniu programu krajowego.

Opracowania strategiczne i planistyczne sporządzone dla województwa i powiatu, w których zawarto zapisy i planowane działania dotyczące dziedzictwa kulturowego gminy.

1) Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2020 r., przyjęta uchwałą Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005 r., będąca aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2010 r. uchwalona uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 439/2000 z dnia 20 czerwca 2000 r.

- Celem nadrzędnym strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego jest poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Realizacja strategii winna skutkować wzrostem potencjału ekonomicznego regionu, unowocześnieniem jego struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz poprawą życia mieszkańców i konkurencyjnością międzyregionalną.

Mocną stroną regionu uznano istniejące unikalne miejskie średniowieczne zespoły urbanistyczne, obiekty zabytkowe i kolekcje muzealne, zaś słabą ich stan techniczny.

Dlatego też dla unowocześnienia struktury funkcjonalno-przestrzennej przyjęto priorytetowe działania strategiczne w zakresie promocji i zachowania oraz adaptacji dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb, zapisane w Priorytetowym obszarze działań 2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu.

Działanie 2.5. Promocja dziedzictwa kulturowego.

2.5.1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego.

2.5.2. Adaptacja dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych.

W ramach powyższych działań wskazano na:

- poprawę prezencji mającej na celu przywrócenie dobrego stanu technicznego ukazującego ich najatrakcyjniejsze walory,
- zachowanie bogatego dziedzictwa kulturowego dla wszechstronnego wykorzystania,
- adaptację obiektów zabytkowych do spełniania nowych funkcji, np: ekspozycji obiektów, twórczości artystycznej, aktywności rekreacyjnej itp.).

2) Strategia Rozwoju Powiatu Radziejowskiego na lata 2001 - 2015 przyjęta uchwałą Nr XXV/126/2001 Rady Powiatu w Radziejowie z dnia 8 lutego 2001 r., uwzględnia najważniejsze czynniki dotyczące rozwoju obszarów wiejskich z dokumentów rządowych i wojewódzkich.

Dla osiągnięcia wizji rozwoju określono cztery główne cele strategii, w których wyodrębniono: działania na rzecz aktywnego rozwiązywania wspólnych problemów swojej społeczności, podniesienie poziomu i kierunków kształcenia, dobre rolnictwo oraz rozwinięta infrastruktura, czyste środowisko i zadbane rejon turystyczne atrakcyjne w skali kraju.

W dokumencie tym zabytki nie zostały zaliczone do mocnej strony regionu.

3) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, przyjęty uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 czerwca 2003 r.

- jest dokumentem realizującym założenia „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2010 r.” Dokumenty te opierają się na zasadzie „zintegrowanego planowania strategicznego”. Głównym celem zagospodarowania przestrzennego jest „zbudowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych podnoszących konkurencyjność regionu i jakość życia mieszkańców”.

Plan województwa określa, że zachowanie dziedzictwa kulturowego wymaga przestrzegania zasad, takich jak: zachowanie dziedzictwa kulturowego w stanie umożliwiającym jego przetrwanie dla przyszłych pokoleń, harmonijne kształtowanie krajobrazu kulturowego i dbałość o integralność zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych.

4) Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2009 – 2012, przyjęty uchwałą Nr XXV/496/08 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 września 2008 r.

Wojewódzki program opieki nad zabytkami określa zakres opieki nad zabytkami w oparciu o istniejące struktury samorządowe, nakreśla kierunki działań i metody ich realizacji, wskazuje potencjalne źródła finansowania oraz narzędzia niezbędne do prawidłowej realizacji opieki nad zabytkami.

Narzędziem pomocniczym są krajowe, wojewódzkie i gminne ewidencje zabytków.

Program obejmuje zestawienie zasobów kulturowych województwa kujawsko-pomorskiego, sporządzone na podstawie ewidencji zabytków prowadzonej przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu wraz z Delegaturami w Bydgoszczy i we Włocławku, uwzględniając podział na zabudowę mieszkalną, obiekty sakralne, budownictwo obronne, obiekty użyteczności publicznej, obiekty przemysłowe i gospodarcze.

Przedmiotowy program zawiera ocenę stanu zachowania zabytków w oparciu o „Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w województwie kujawsko-pomorskim”, którego celem było ustalenie faktycznej liczby zabytków nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, określenie ich stanu zachowania i struktury własnościowej.

Analiza stanu zachowania wskazuje, że najlepiej zagospodarowanymi zabytkami w województwie są obiekty sakralne, zaś najgorzej zostały zagospodarowane zabytki, które utraciły funkcje pierwotne, a w szczególności te nieużytkowane.

W Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami przyjęto działania, które obejmują:

- wspieranie i koordynację działań związanych z tworzeniem gminnych ewidencji zabytków,
 - podjęcie działań, w tym zapewnienie środków finansowych, celem intensyfikacji procesu wpisywania indywidualnych obiektów zabytkowych do rejestru zabytków – zwłaszcza będących własnością skarbu państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego,
 - podjęcie działań, w tym zapewnienie środków finansowych, zmierzających do zachęcania osób prywatnych do wpisania do rejestru zabytków obiektów historycznych, których są właścicielami,
 - monitorowanie stanu zachowania obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
 - podjęcie działań zmierzających do nadania statusu Pomnika Historii wskazanym obiektom z terenu województwa,
 - podjęcie działań zmierzających do utworzenia Parków Kulturowych na wskazanych obszarach,
 - uwzględnienie w zmianach planu zagospodarowania przestrzennego elementów związanych z obszarową ochroną dziedzictwa kulturowego.
 - realizację zadań sformułowanych w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakresie Działania 2.5 – Promocja dziedzictwa kulturowego oraz pozostałych działań.
- 5) Plan Rozwoju lokalnego na lata 2007 – 2013 przyjęty uchwałą Nr VII/65/2007 Rady Powiatu Radziejowskiego z dnia 31 maja 2007 r., oraz Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru gmin: Bytoń, Dobre, Osiećciny, Piotrków Kujawski, Radziejów, Topólka na lata 2009-2015 przyjęta uchwałą Nr 5/2008 Walnego Zgromadzenia Członków LGD z dnia 29.12.2008 r. - przedstawiają sytuację społeczno-ekonomiczną powiatu oraz wskazują konkretne zadania do realizacji.

Misją LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego” jest uczynienie terenu działania dobrym miejscem dla życia i aktywności w obszarze gospodarczym, kulturowym i społecznym w oparciu o lokalne zasoby.”

W opracowaniach wskazano spójność kulturową i historyczną, zostały też opisane zabytki oraz przyjęty między innymi wspólny dla gmin powiatu radziejowskiego „cel ogólny dla przedsięwzięcia I Nowoczesna baza turystyczna obszaru LGD – „Stworzenie atrakcyjnej oferty dla obszaru LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego” w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze i bogactwo kultury Kujaw”, zaś w działaniach PROW – Odnowa i rozwój wsi - zapisano operacje dotyczące odnawiania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci.

Rozdział 5.

Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

- Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy wynikające z dokumentów o charakterze strategicznym:

1. Strategia Rozwoju Gminy Dobre na lata 2004-2018 przyjęta uchwałą Nr XVII/ 85/04 Rady Gminy Dobre z dnia 14 kwietnia 2004 r.

Podstawą strategii rozwoju gminy jest założenie maksymalnego wykorzystania własnych zasobów materialnych.

Misją gminy Dobre jest wielofunkcyjny rozwój społeczno-gospodarczy.

Planując wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich należy bezwzględnie przestrzegać wszystkich rygorów związanych z racjonalnym korzystaniem ze środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego w tym, położenie dużego nacisku na stworzenie kompleksowych systemów ochrony środowiska i dóbr kultury, dla którego przyjęto cel operacyjny – poprawy walorów estetyczno-krajobrazowych.

Celami strategicznymi gminy są: poprawa sytuacji ekonomicznej, poprawa warunków środowiska przyrodniczego oraz infrastruktury gospodarczej i technicznej.

2. Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobre przyjęte uchwałą Nr XVI/112/2000 Rady Gminy Dobre z dnia 24 stycznia 2000 r.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego.

Przedmiotowy dokument w punkcie 2.3 zawiera ustalenia dotyczące uwarunkowań kulturowych i obejmuje wykaz wszystkich obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, który przedstawia się w niniejszym programie.

Obecnie przygotowany projekt zmiany „Studium”, uwzględnia uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury w myśl art. 10 ust.1 pkt 4 cytowanej na wstępie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

3. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dobre dla wybranych obszarów przyjęty uchwałą Nr XXIX/173/01 Rady Gminy Dobre z dnia 25 października 2001 r., opublikowaną w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 15, poz. 279 z dnia 15 marca 2002 r określa zasady ochrony wartości i kształtowania środowiska kulturowego w § 23 pkt 1. dla istniejących udokumentowanych stanowisk archeologicznych w różnych obszarach opracowania, pkt 2. dla Zespołu Cukrowni Dobre, pkt 3. dla trasy przebiegu linii wysokiego napięcia 400 kV, pkt 4. inne dla wszystkich obszarów.

- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dobre uchwalony 28 marca 2002 r. uchwałą nr XXXV/203/02 Rady Gminy Dobre opublikowaną w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 63 poz. 1274. z dnia 18 czerwca 2002 r., dotyczący „wprowadzenia funkcji urządzeń komunalnych we wsi Byczyna”, w § 9 zawiera również ustalenia ochrony wartości i kształtowania środowiska kulturowego.

Obecnie teren całej Gminy Dobre nie jest objęty planem zagospodarowania przestrzennego, który jest jedną z form prawnych ustalenia ochrony zabytków.

Od 2003 roku, inwestycje realizowane są głównie na podstawie decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, które to każdorazowo uzgadniane są z konserwatorem zabytków - w przypadkach położenia ich na terenach objętych ochroną.

4. 1) Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2007 - 2013 przyjęty uchwałą Nr VI/37/07 Rady Gminy Dobre z dnia 27 kwietnia 2007 r., przedstawia sytuację społeczno-ekonomiczną gminy oraz wskazuje konkretne zadania, terminy ich realizacji oraz koszty.

Przedmiotowy dokument szczegółowo przedstawia stan obiektów dziedzictwa kulturowego. Przyjęty cel operacyjny – poprawa walorów estetyczno-krajobrazowych w ramach celu strategicznego poprawy warunków środowiska przyrodniczego.

2) Plan Odnowy Miejscowości Bronisław przyjęty uchwałą Nr XXXIV/192/2009 Rady Gminy Dobre z dnia 18.12.2009 r.

3) Planu Odnowy Miejscowości Byczyna Kolonia przyjęty uchwałą Nr XXXIV/191/2009 Rady Gminy Dobre z dnia 18.12.2009 r

4) Planu Odnowy Miejscowości Krzywosądz przyjęty uchwałą Nr XXXIV/190/2009 Rady Gminy Dobre z dnia 18.12.2009 r.

Przedmiotowe dokumenty wskazują, że obiekty zabytkowe mają wpływ na środowisko, w którym się znajdują. Stan Obiektów zabytkowych znajdujących się na poszczególnych terenach zostały zostały dość szczegółowo scharakteryzowany.

- 5) Plan zabezpieczenia nieruchomości dóbr kultury na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa państwa i konfliktu zbrojnego dla zabytków Gminy Dobrze wpisanych do rejestru zabytków zawiera szczegółowe informacje o obiektach oraz ich zabezpieczeniu.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa krajobrazu kulturowego gminy

W myśl art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami - ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki nieruchome będące w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

5.2.1. Zarys historyczny obszaru gminy

„Obszar gminy Dobrze związany jest historycznie z Kujawami, które wyodrębniły się w osobne księstwo w 1194 r. początkowo ze stolicą we Włocławku następnie w Inowrocławiu. W wyniku rozbicia dzielnicowego na przełomie XII/XIII w. ziemie te znalazły się pod panowaniem Władysława Łokietka. W 1267 r. Kujawy podzielone zostały na dwa województwa: inowrocławskie obejmujące Kujawy północne z dwoma powiatami bydgoskim i inowrocławskim oraz województwo brzesko - kujawskie obejmujące powiaty: brzeski, kowalski, przedecki, radziejowski i kruszwicki. Wiek XIII i początek wieku XIV to okres rozwoju regionu a także okres licznych niepokojów wewnętrznych i zewnętrznych, w dużym stopniu związanych z osiedlonymi w Ziemi Chełmińskiej Krzyżakami. Konflikty z Krzyżakami doprowadziły do wojny polsko - krzyżackiej w latach 1327 - 1332, w wyniku której doszło do przejściowego opanowania Kujaw przez Krzyżaków, przy jednoczesnym totalnym zniszczeniu całej prowincji. Kujawy powróciły do Korony dopiero w wyniku pokoju zawartego w 1343 r. w Kaliszu.

Druga połowa XIV w. była okresem nie tylko likwidacji zniszczeń wojennych lecz i szybkiego rozwoju społeczno - ekonomicznego całego obszaru. W okresie panowania Kazimierza Wielkiego ugruntowały się podziały administracyjne dokonane po śmierci Kazimierza Konradowica. W tym okresie utrwaliły się też rządy sejmikowe, na których szlachta województwa brzeskiego spotykała się początkowo w Brześciu lub w Radziejowie a od 1510 r. sejmiki generalne kujawskie na mocy konstytucji zbierały się już tylko w Radziejowie. Pierwsza połowa XV w. to okres ponownych wojen z Krzyżakami zakończonych dopiero w 1466 r. tzw. pokojem toruńskim. Następne lata aż do pierwszej połowy XVII w. były okresem ponownego rozwoju regionu. Kryzys I połowy XVII w., na który następnie nałożyły się zniszczenia wojenne przede wszystkim związane ze szwedzkim „potopem”, wojny z Zakonem i skutki rozejmu Lubomirskiego, spowodowały zubożenie i wyludnienie Kujaw. Kolejne zniszczenia przyniosły pierwsze lata XVIII w. związane z przemarszem przez teren Kujaw wojsk polskich, szwedzkich, saskich, rosyjskich, związanych z toczoną wojną północną. W 1707 r. Kozacy zdobyli Włocławek i dokonali spustoszenia okolic. Po 1710 r. sytuacja polityczna kraju zaczęła się normować i przez 60 lat Kujawy przeżywały względny spokój. Jednak panujący wówczas ogólny brak stabilizacji politycznej kraju i wydarzenia związane z konfederacją barską doprowadziły do wkroczenia na Kujawy wojsk pruskich i I rozbioru, w wyniku którego omawiany obszar znalazł się na granicy Państwa Polskiego przy równoczesnym zajęciu przez Prusy woj. inowrocławskiego i części Kujaw związanych z Kruszwicą. W wyniku II rozbioru Kujawy znalazły się w granicach Prus Południowych podporządkowanych departamentowi w Piotrkowie Trybunalskim z wyodrębnionymi powiatami w Brześciu, Radziejowie i Kowalu.

Po III rozbiorze na mocy nowych podziałów administracyjnych powiaty te znalazły się w dyrekcji poznańskiej. Podział ten utrzymał się w czasach Księstwa Warszawskiego, z tym że wymienione powiaty weszły w skład dyrekcji bydgoskiej. Kolejna reforma przeprowadzona była po upadku powstania styczniowego, w efekcie czego tereny obecnej gminy Dobrze znalazły się w obrębie guberni warszawskiej. W 1915 r. Kujawy znalazły się w obrębie General - Gubernatorstwa Warszawskiego. Po zakończeniu I wojny światowej następowały kolejne zmiany w układach administracyjnych kraju, w związku z czym teren gminy Dobrze

wchodził kolejno w skład: woj. warszawskiego, od 1937 r. woj. poznańskiego, od 1938 r. woj. pomorskiego, od 1945 r. woj. bydgoskiego a od 1975 r. woj. wrocławskiego. ”

Od 1 stycznia 1999 r. w wyniku reformy administracyjnej kraju gmina Dobre znalazła w się powiecie radziejowskim i województwie kujawsko - pomorskim.

Geograficznie Gmina Dobre położona jest w południowej części województwa kujawsko-pomorskiego i w północnej części powiatu radziejowskiego.

Obszar gminy według stanu na dzień 01.01.2010 wynosi 7.082 ha.

Na strukturę osadniczą składa się 19 sołectw obejmujących 22 miejscowości zamieszkałych przez 5.643 osób.

Gmina Dobre jest gminą wiejską, zlokalizowaną w odległości ca 7 km od Radziejowa - siedziby Powiatu i graniczy:

- od północy z gminą Zakrzewo (pow. aleksandrowski),
- od wschodu z gminą Osiećciny (pow. radziejowski),
- od południa z gminą Radziejów (pow. radziejowski),
- od zachodu z gminą Kruszwica (pow. inowrocławski).

5.2.2. Krajobraz kulturowy

5.2.2.1. Obszar krajobrazu kulturowego

Gmina Dobre znajduje się w obszarze Parku Kulturowego Brzesko - Radziejowskiego, szczególnie cennego w zasoby regionalnego dziedzictwa kulturowego w atrakcyjnym przyrodniczo krajobrazie.

Ponadto, na terenie gminy Dobre wyodrębniono dwa mniejsze obszarowo wyróżniające się tereny krajobrazu kulturowo – przyrodniczego.

1. Krajobraz kulturowo - przyrodniczy Doliny Bachorzy - obejmujący obszar południowej części Doliny Bachorzy. W obrębie gminy Dobre występują liczne stanowiska archeologiczne o wyjątkowej randze poznawczej, naukowej i historycznej, mające znaczenie nie tylko dla regionu, ale i dla historii pradziejów w Polsce.

2. Krajobraz kulturowo - przyrodniczy Dobrego - obejmujący usytuowane nad zbiornikiem wodnym założenie wsi Dobre wzdłuż historycznych traktów, obszar z fragmentarycznym zespołem po Cukrowni Dobre i kolonią mieszkalną byłych pracowników cukrowni, jak również założenie dworsko - parkowe z zachowanymi dworami „starym” i „nowym”, spichlerzem, czworakiem i parkiem. Układ przestrzenny wsi podporządkowany jest zbiornikowi wodnemu zlokalizowanemu centralnie w obrębie wsi.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Na terenie Gminy Dobre znajduje się:

- 5 obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, a ponadto
- 75 obiektów zabytkowych ujętych w ewidencji, z których 1 – szkoła murowana (zapisana w Bodzanowie) znajduje poza terenem gminy, 1 – park w Szczebłotowie nie istnieje, a ponadto 12 obiektów z zespołu cukrowni w związku z likwidacją zakładu zostało rozebranych, oraz 1 wiatrak.

Charakterystyka obiektów zabytkowych Gminy Dobre.

5.2.3.1. Założenia dworsko – parkowe i parki historyczne

Na terenie gminy znajdują się 3 założenia dworsko - parkowe, jeden park podworski oraz jedno założenie ogrodowe związane z willą dyrektora cukrowni - zachowane w stanie zniekształconym, w dużej części zniszczone, z wprowadzonymi współczesnymi formami zagospodarowania.

Stan zachowania i funkcjonowanie poszczególnych założeń przedstawia się następująco:

- Dobre - w obrębie założenia zachowane są dwa dwory, spichlerz i park. Utrzymana jest funkcja mieszkalna dworów, oraz utrzymana funkcja gospodarcza na terenie dawnego folwarku. W obrębie parku zachowany liczny starodrzew. Układ kompozycyjny parku zniekształcony brakiem właściwej pielęgnacji i współczesnymi formami użytkowania (wprowadzona współczesna zabudowa, uprawy warzywne, predepty, ślady wygrodzeń itp). Założenie wymagające rewitalizacji.

- - Dobrze - zachowany dwór, brama wjazdowa, fragment ogrodzenia wewnętrznego. Dawny układ kompozycyjny założenia zniekształcony współczesnymi zabudowaniami fabrycznymi. Zachowany częściowo starodrzew parkowy.
- Dobrze - zachowane założenie ogrodowe związane z dawną willą dyrektora cukrowni z zachowanym starodrzewem. Założenie wymagające rewaloryzacji.
- Kłonowo - zachowany park podworski z licznym starodrzewem. Układ kompozycyjny nieczytelny. Założenie wymagające rewaloryzacji w dostosowaniu do uzgodnionej funkcji z Konserwatorem Zabytków we Włocławku.
- Krzywosądz - zachowany dwór i fragmentarycznie park. Dwór dobrze utrzymany, wymaga stałych zabezpieczeń konserwatorskich i remontowych. Układ kompozycyjny parku zniekształcony, zachowany nieliczny starodrzew. Park wymaga odbudowy w dostosowaniu do uwarunkowań historycznych i aktualnej funkcji obiektu - plebani.

5.2.3.2. Założenia kościelne

Na terenie gminy znajdują się trzy założenia kościelne w Bronisławiu, Byczynie i Krzywosądz, które nadal pełnią swoją funkcję. Znajdują się w dobrym stanie technicznym.

5.2.3.4. Cmentarze i mogiły

- Na terenie gminy znajdują się trzy dobrze utrzymane cmentarze rzymskokatolickie, położone w Bronisławiu, Byczynie i Krzywosądz. Wymienione trzy cmentarze parafialne są czynne. Ponadto w Krzywosądz znajduje się nieczynny cmentarz przykościelny, na którym znajduje się zabytkowy pomnik Heleny z Góreckich Modlińskiej – wnuczki Adama Mickiewicza.
- Mogiła zbiorowa Powstańców 1863 r. z pomnikiem pamięci w Dobrem, została odrestaurowana i znajduje się w dobrym stanie, nie mniej jednak będzie wymagała stałych prac konserwacyjnych.
- Mogiła anonimowego żołnierza radzieckiego z 1945 r. w Kłonowie została również odrestaurowana i jest utrzymana w dobrym stanie.

Ponadto na cmentarzach w Byczynie i Krzywosądz znajdują się dwa groby nieznanymi żołnierzy, a na cmentarzu w Bronisławiu znajduje się zbiorowa mogiła ofiar hitleryzmu - z okresu II Wojny Światowej.

5.2.3.5. Obiekty techniki

Obiekty techniki znajdujące się na terenie gminy zachowały się w różnym stanie technicznym.

- W miejscowości Byczyna do roku 2007 znajdowały się dwa drewniane wiatraki, z których jeden - „partlak” został zniszczony przez wichurę, a następnie rozebrany, zaś drugi jest zdewastowany. Wymaga on pilnego zabezpieczenia i zinventaryzowania a w następnej kolejności podjęcia czynności renowacyjnych w dostosowaniu do funkcji uzgodnionych z Konserwatorem Zabytków we Włocławku.
- Zespół cukrowni w Dobrem został tylko częściowo zachowany w historycznym układzie przestrzennym (w związku z likwidacją zakładu cukrowni) bez historycznych budynków fabrycznych, natomiast została zachowana kolonia budynków mieszkalnych byłych pracowników cukrowni, budynków publicznych, gospodarczych itp. Utrzymana jest tylko fragmentaryczna funkcja zespołu. Ogólny stan techniczny obiektów, które pozostały jest w miarę dobry, niezbędne jest jednak prowadzenie remontów bieżących. Budynki pełniące kiedyś funkcje reprezentacyjne winny być poddane remontom kapitalnym przywracającym dawny reprezentacyjny charakter (np. dawny kantor, willa dyrektora, domy mieszkalne urzędników).
- Historycznym obiektem techniki na terenie gminy była także sieć kolejki wąskotorowej, oznakowanej, jednak funkcjonującej sporadycznie, która w związku z likwidacją zakładu cukrowni została również w większości rozebrana. Obecnie pozostały tylko fragmentaryczne odcinki torów.

5.2.3.6. Budownictwo murowane

Obiekty budownictwa murowanego znajdują się w dobrym stanie technicznym, z wyjątkiem karczmy w Krzywosądz utrzymane są ich historyczne funkcje. Wszystkie obiekty wymagają stałych nakładów na bieżące właściwe ich utrzymanie.

5.2.3.7. Kapliczki przydrożne i pomniki pamięci

Wyodrębniono 7 kapliczek przydrożnych o wartościach historycznych. Kapliczki są dobrze utrzymane, nie zniekształcone współczesnymi remontami.

Dwa pomniki pamięci utrzymane są w dobrym stanie.

Ponadto pomnik pamięci stanowi też niewątpliwie Mogiła Powstańców z 1863 r. w Borowie, w której pochowano ciała 18 Powstańców, a dla których upamiętnienia obelisk ufundowano dopiero w latach 60 XX w., przebudowany w 2008 r. - obecnie jej stan jest dobry.

Powyższe ustalenia zostały zapisane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobre.

5.2.4. Zabytki ruchome

Z art. 22 ust. 5 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami wynika, że w gminnej ewidencji zabytków ujmuje się tylko zabytki nieruchome. A więc nie są one również przedmiotem ustaleń niniejszego programu.

W wyniku weryfikacji dokumentacji gminnej ustalono, że zabytki ruchome znajdujące się na terenie Gminy Dobre, obejmują głównie wyposażenie kościołów.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

W myśl art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece.

Archeologiczne relikty osadnicze. „Tereny gminy Dobre charakteryzują się jednym z najintensywniej zasiedlanych w pradziejach obszarów na Kujawach, począwszy od okresu mezolitu poprzez epokę neolitu, brązu, żelaza po średniowiecze i nowożytność – uwzględniono 454 stanowiska. Biorąc pod uwagę ilość punktów osadniczych i ich skupiska wyróżnić można na obszarze gminy Dobre : główną strefę osadniczą związaną z doliną rzeki Bachorzy z koncentracją na linii Smarglin-Krzywosądz-Borowo-Dęby-Morawy oraz centra osadnicze skupione wokół : - Dobrego – Byczyny – Bronisławia.

W kręgu osadniczym Smarglin-Krzywosądz-Dęby-Borowo-Morawy notujemy kilkanaście punktów osadniczych z epoki kamienia jak np. Smarglin - 89 (68), 103 (82), Borowo - 131 (110), Morawy - 145 (134), 152 (131), Dęby - 191 (170), 166 (145), Krzywosądz - 204 (183), 207 (186), 215 (194), jednakże dominującą pozycję zajmuje kilkaset osad z epoki neolitu, w tym z dominującą kulturą pucharów lejkowatych i kulturą amfor kulistych z cennymi poznawczo osadami : Smarglin - 97 (76), 101 (80), 113 (92), 129 (108), Borowo - 133 (112), Dęby - 186 (165), Krzywosądz - 201 (180). Epoka brązu zapisała się bardzo intensywnym osadnictwem kultury łużyckiej jak np. osady w : Smarglin - 97 (76), 113 (92), cmentarzysko kultury łużyckiej w Smarglinie - 115 (94), Borowo - 128 (107), 129 (108), Dęby - 186 (165), Krzywosądz - 204 (183), 209 (188), 225 (204). Osadnictwo pradziejowe, jego intensywność w czasie przelomu epok neolitu i brązu sygnalizuje niewątpliwie istnienie na terenach w/w wsi, szczególnie Borowa, Moraw, Dębów i Smarglina, makroregionu osadniczego. W omawianej strefie znaczną pozycję w charakterystyce kulturowej zajmuje kilkadziesiąt osad związanych z kulturą przeworską, jak np. osady w : Smarglinie - 113 (92), 115 (94), Dęby - 186 (165), Krzywosądz - 209 (188), 225 (204), 221 (200). Równie liczną grupę śladów osadniczych jak z epoki neolitu i brązu stanowią relikty osad wczesno- i średniowiecznych oraz nowożytnych jak np. osady kultury prapolskiej w Smarglinie - 88 (67), 113 (92), Borowo - 128 (107), 129 (108), cmentarzysko z XI wieku w Morawach - 138 (117), osada w Krzywosądzy - 209 (188), 225 (204). Unikalny charakter posiada osadnictwo wokół Dobrego, tworząc wczesnoneolityczny mikroregion osadniczy związany z pierwszymi kulturami rolniczymi na ziemiach polskich zwanych potocznie „wstęgowymi”, jak np. osady kultury wstęgowej rytej w Dobrem - 332 (41), 335 (44), 352 (61), 354 (63), 358 (67), osada kultury lendzielskiej - 317 (26), osada kultury lendzielskiej w Dobrem I - 349 (58), 350 (59). Osadnictwo wokół Byczyny i Bronisławia potwierdza intensywność osadniczą w epoce neolitu, począwszy od najwcześniejszych kultur jak osady kultur ceramiki wstęgowej rytej i lendzielskiej w Byczynie Kolonii - 474 (46), 479 (51) poprzez kilkadziesiąt osad kultury pucharów lejkowatych jak np. w Byczynie - 438 (39), 439 (40), Bronisławiu - 4 (4), 24 (3), ze znacznym wzrostem liczby osad w epoce brązu w okresie panowania kultury łużyckiej jak np. Byczyna - 436 (37), 437 (38), 438 (39), Bronisław - 29 (8), 6 (6), 18 (18), 24 (3), 26 (5). Kilkadziesiąt osad związanych jest okresem rzymskim, kulturą przeworską jak np. Byczyna - 437 (38), 438 (39), Byczyna Kolonia - 474 (46), Bronisław - 22 (1), 24 (3). Liczną jak zawsze grupę osadniczą stanowią relikty osad wczesno- i późnośrednio- wiecznych oraz nowożytnych. Wśród nich do cennych badawczo należą osady kultury prapolskiej w Byczynie - 434 (35), 436 (37), 438 (39), Bronisławiu -

22 (1), 24 (3). Poza w/w strefami osadniczymi zanotowano kilkadziesiąt stanowisk archeologicznych rozproszonych o szerokim przekroju przynależności kulturowej.

Inwentaryzacja archeologiczna metodą „Archeologicznego Zdjęcia Polski” nie zweryfikowała pozytywnie 18 wcześniej znanych stanowisk, tj.: Bronisław - 34 (13), 35 (14), 36 (15), Smarglin – 117 (96), Morawy – 139 (118), Dęby – 198 (177), Krzywosądz – 199 (178), 200 (179), 202 (181), 203 (182), 228 (207), Czołpin – 262 (46), 262 (47), Bodzanowo - 280 (177), 281 (180), 282 (182), Buczyna - 480 (52), 480 (52), 481 (53). Pozytywną weryfikację zanotowano na następujących stanowiskach, tj. : Bronisław – 12 (12), 13 (13), Smarglin 101 (117), Morawy 138 (117), Dęby- 159 (138), 186 (165), 197 (176), Krzywosądz -201 (180), 205 (184), 227 (206), Dobrze 317 (26), Bodzanowo - 421 (29), 425 (22), 426 (23).”

Prace ziemne prowadzone w obrębie stanowisk archeologicznych wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych, gdyż nie ulega wątpliwości, że dość często wyniki tych badań stanowią bardzo ważną dokumentację pozwalającą na określenie następujących po sobie faktów osadniczych na przedmiotowym terenie. Pozwalają one też skorygować, uszczegółowić i potwierdzić informacje uzyskane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców.

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Brak

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Na terenie gminy można odnaleźć jedynie ślady dziedzictwa niematerialnego kultywowane w formie przekazu ustnego i tradycji. Do tradycji należą obrzędy religijne związane szczególnie ze świętami katolickimi. Mimo, iż gmina Dobrze nie szczyli się szczególnymi formami dziedzictwa niematerialnego, to jednak w życiu organizacji społecznych, jakimi są między innymi koła gospodyń wiejskich i ochotnicze straże pożarne kultywuje się po części folklor regionu kujawskiego w postaci obrzędów, zwyczajów, wiedzy, rękodzieła oraz we wsiach języka.

5.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Prawne formy ochrony zabytków to:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenie ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

5.3.1. Zabytki znajdujące się na terenie Gminy Dobrze objęte prawną formą ochrony zabytków przez ich wpis do rejestru zabytków.

L.p.	Zabytek i jego lokalizacja	Nr i data wpisu do rejestru	Użytkowanie	Forma własności
1	Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Bartłomieja w Bronisławiu	A/482 29.12.1993 (dawny nr rej. zab. 330/A)	Obiekt sakralny	Własność parafialna
2	Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Jadwigi i N.M.P w Buczynie 1882	A/42218.04.1988(dawny nr rej. zab. 257/A)	Obiekt sakralny	Własność parafialna
3	Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Jadwigi i N.M.P w Buczynie 1882	A/467 1966.02.28(dawny nr rej. zab. 70/5/A.)	Obiekt sakralny	Własność parafialna
4	Pozostałość parku dworskiego- dwór z 1850 r.	A/737.26.02.1985(dawny nr rej. zab. -177/A)	Plebania	Własność parafialna
5	Zajazd - karczma, mur. XIX w. 2 poł. w Krzywosądzu	71/6/A 28.04.1966	Obiektmieszkalny	Własność prywatna

5.3.2. Ustalenia dot. prawnej ochrony zabytków zapisane w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dobrze dla wybranych obszarów przyjęty uchwałą Nr XXIX/173/01 Rady Gminy Dobrze z dnia 25 października 2001 r., opublikowaną w (Dz.Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 15, poz. 279) z dnia 15 marca 2002 r.

- - określa zasady ochrony wartości i kształtowania środowiska kulturowego.

Ochrona wartości i kształtowania środowiska kulturowego.

1. Dla istniejących udokumentowanych stanowisk archeologicznych w różnych obszarach opracowania

- 1) W granicach obszarów we wsi Koszczały na działkach o nr ewidencyjnym 67/1; 21; 65/1 i we wsi Smarglin na działce o nr ewidencyjnym 216/1, przeznaczonych do wprowadzenia funkcji powierzchniowej eksploatacji (żwirownie) na terenach rolnych, znajdują się stanowiska archeologiczne ujęte w ewidencji Delegatury Służby Ochrony Zabytków we Włocławku jako dobra kultury, z tej przyczyny przed wprowadzeniem przedmiotowej funkcji konieczne jest przeprowadzenie wyprzedzających badań archeologicznych w granicach występowania stanowisk archeologicznych, które sfinansowane muszą być przez właścicieli ww. terenów.
- 2) W granicach obszarów w sołectwach Smarglin, Bronisław i Krzywosądz, przeznaczonych do wprowadzenia funkcji linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia na terenach rolnych, znajdują się stanowiska archeologiczne ujęte w ewidencji Delegatury Służby Ochrony Zabytków we Włocławku jako dobra kultury, z tej też przyczyny w przypadku wprowadzenia inwestycji w obręb stanowiska archeologicznego istnieje konieczność zapewnienia inwestorskiego nadzoru archeologicznego.
- 3) W przypadku odkrycia na ww. terenach relikwów kultury materialnej, teren musi być udostępniony do badań archeologicznych zrealizowanych na koszt inwestora.

2. Zespół Cukrowni Dobre

- 1) znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej, stanowiącej dobro kultury, ujęte w ewidencji Delegatury Służby Ochrony Zabytków we Włocławku;
- 2) niniejszy zespół planowany jest do wpisania do rejestru zabytków.
- 3) Wszelkie inwestycje na tym terenie powinny być poprzedzone uzgodnieniem przez Konserwatora Zabytków we Włocławku tj.:
 - a) projektu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
 - b) jak również uzgodnieniem projektów dla planowanej inwestycji na etapie poprzedzającym wydanie zezwolenia na prace budowlane.

3. Na trasie przebiegu projektowanej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400 kV

- 1) Znajdują się stanowiska archeologiczne, ujęte w ewidencji Delegatury Służby Ochrony Zabytków we Włocławku jako dobra kultury.
- 2) W przypadku wprowadzenia inwestycji w obręb stanowiska archeologicznego istnieje konieczność zapewnienia inwestorskiego nadzoru archeologicznego.
- 3) W przypadku odkrycia na w/w terenie relikwów kultury materialnej teren musi być udostępniony do badań archeologicznych, zrealizowanych na koszt inwestora.

4. Inne dla wszystkich obszarów

Ponieważ podczas prowadzenia prac ziemnych związanych z zagospodarowywaniem działek istnieje prawdopodobieństwo odnalezienia nowych stanowisk archeologicznych, zobowiązuje się wykonawcę prac realizacyjnych związanych z budową obiektów usługowych, produkcyjno – usługowych, mieszkaniowych, obiektów i rurociągów wodno – ściekowych do natychmiastowego powiadomienia służb archeologicznych właściwego konserwatora zabytków.”

5.4 Zabytki w gminnej ewidencji

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, podstawą do sporządzenia programu opieki jest gminna ewidencja zabytków, zaś art. 22 ust. 4 tej ustawy nakłada na wójta gminy obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków dla zabytków, które zostały objęte wojewódzką ewidencją.

Na dzień opracowania programu została sporządzona Gminna ewidencja zabytków nieruchomości Gminy Dobre, zgodnie z wykazem przekazanym przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu Delegaturę we Włocławku, której zestawienie mieści się w poniższej tabeli:

Gminna ewidencja zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru zabytków/ czas powstania	Forma własności
1/01/2011	Bronisław	Zespół kościoła parafialnego:			Własność parafialna
1/01/2011		Kościół parafialny rzymskokatolicki murowany pw. św. Bartłomieja	Bronisław, 88-210 Dobrze	1993.12.29-330/A	Własność parafialna
1/02/2011		Dzwonnica drewniana	Bronisław, 88-210 Dobrze	Po 1870 r.	Własność parafialna
1/03/2011		Ogrodzenie murowane	Bronisław, 88-210 Dobrze	XIX w.k	Własność parafialna
1/04/2011		Figurka św. Antoniego	Bronisław, 88-210 Dobrze	I ćw. XX w.	Własność parafialna
1/05/2011		Figurka modlącej się	Bronisław, 88-210 Dobrze	I ćw. XX w.	Własność parafialna
1/06/2011		Starodrzew	Bronisław, 88-210 Dobrze		Własność parafialna
2/01/2011	Bronisław	Cmentarz rzymskokatolicki	Bronisław, 88-210 Dobrze	XIX w.k.	Własność parafialna
3/01/2011	Bronisław	Kapliczka murowana	Bronisław, 88-210 Dobrze	XX w. pocz.	Własność prywatna
4.	Bronisław	Dom o charakterze willei i budynek gospodarczy murowany	Bronisław, 88-210 Dobrze	1931	Własność prywatna
5/01/2011	Byczyna	Zespół kościoła parafialnego:			Własność parafialna
5/01/2011		Kościół parafialny rzymskokatolicki mur. pw. św. Jadwigi i NMP Królowej Polski	Byczyna, 88-210 Dobrze	988.04.18-257/A	Własność parafialna
5/02/2011		Ogrodzenie murowane	Byczyna, 88-210 Dobrze	XIX w. II poł.	Własność parafialna
5/03/2011		Figura Chrystusa	Byczyna, 88-210 Dobrze	XIX w. I poł.	Własność parafialna
5/04/2011		Starodrzew	Byczyna, 88-210 Dobrze		Własność parafialna
6/01/2011	Byczyna	Cmentarz rzymskokatolicki	Byczyna, 88-210 Dobrze	XIX w. k.	Własność parafialna
7/01/2011	Byczyna	Kapliczka murowana z figurkami NMP i Św. Antoniego	Byczyna, 88-210 Dobrze	XIX/XX w.	Własność parafialna
8/01/2011	Byczyna	Pomnik pamięci Bartosza Głowackiego	Byczyna, 88-210 Dobrze	1964	Własność Gminy
9/01/2011	Byczyna	Wiatrak paltrak drewniany	Byczyna, 88-210 Dobrze	1914	Rozebrany
10/01/2011	Byczyna	Wiatrak kozłak drewniany	Byczyna, 88-210 Dobrze	XIX w. I ćw.	Własność prywatna
11/01/2011	Dobre	Zespół dworsko - parkowy:	ul. Parkowa 88-210 Dobrze		
11/01/2011		Dwór murowany „stary”	„	Ok. 1870	Własność prywatna
11/02/2011		Dwór murowany „nowy”	„	1926-1928	„
11/03/2011		spichlerz murowany	„		„
11/04/2011		Brama murowana	„	4 ćw. XIX w.	„
11/05/2011		Park dworski	„		Własność AWRSP
12/01/2011	Dobre	Zespół dworsko - parkowy:	ul. Dworcowa, 88-210 Dobrze	XX w. pocz.	Własność prywatna
12/01/2011		Dwór murowany	„		Własność prywatna
12/02/2011		Park dworski	„	XX w. pocz.	Własność prywatna
12/03/2011		Brama murowana	„	XX w. pocz.	Własność

					prywatna
13/01/2011	Dobre	Zespół cukrowni:	ul. Fabryczna, 88-210 Dobre		Własność prywatna
13/01/2011		Budynek główny murowany	„	1907 -1908	Własność gminy
13/02/2011		Magazyn cukru murowany, ob. paczkarnia	„	1919	Własność prywatna
13/03/2011		Budynek administracyjny, kantor murowany	„	1921	Własność gminy
13/04/2011		Biuro kolejki wąskotorowej	-	1929	Nie istnieje
13/05/2011		Parowozownia murowana	-		Nie istnieje
13/06/2011		Magazyn cukru I murowany	ul. Fabryczna, 88-210 Dobre	1908	Własność prywatna
13/07/2011		Magazyn cukru II murowany	„	1919	własność prywatna
13/08/2011		Magazyn techniczny murowany	„	1931	
13/09/2011		Magazyn smarów - piwnica murowana	-	1923	Nie istnieje
13/10/2011		Gisernia - odlewnia metali murowana	-		Nie istnieje
13/11/2011		Warsztat mechaniczny murowany	-	1929	Nie istnieje
13/12/2011		Stolarnia murowana	-	1929	Nie istnieje
13.13		Buraczarnia murowana	-		Nie istnieje
13.14		Melaśnik murowany	-	1908	Nie istnieje
13.15		Biura plantacji murowane	-		Nie istnieje
13.16		Splaw buraczany	-	1923	Nie istnieje
13.17		Kotłownia murowana	-	1928	Nie istnieje
13.18		Turbinownia murowana	-		Nie istnieje
13.19		Dom urzędników I murowany, ob. poczta, ul. Fabryczna 26	ul. Fabryczna 26, 88-210 Dobre	1909	Współwłasność prywatna
13.20		Willa dyrektora murowana, ob. przychodnia, ul. Powstańców 1863r. 2	ul. Powstańców 2 88-210 Dobre	1918	Współwłasność prywatna
13.21		Założenie ogrodowe przy willi dyrektora	„		Współwłasność prywatna
13.22		Budynek gospodarczy murowany, ul. Powstańców 1863r. 2	ul. Powstańców 2 88-210 Dobre	1918	Własność prywatna
13.23		Dom robotników I drewniany, ul. Powstańców 1863 r. 3	ul. Powstańców 3 88-210 Dobre	1908	Współwłasność prywatna
13.24		Dom robotników III drewniany, ul. Powstańców 1863 r. 4	ul. Powstańców 4, 88-210 Dobre	1910	Współwłasność prywatna
13.25		Dom robotników IV murowany, ul. Powstańców 1863 r. 5	ul. Powstańców 5, 88-210 Dobre	1910	Współwłasność prywatna
13.26		Szpital murowany, ul. Powstańców 1863 r. 7	ul. Powstańców 7 88-210 Dobre	1917	Współwłasność prywatna
13.27		Dom urzędników II murowany, ul. Powstańców 1863 r. 8	ul. Powstańców 8 88-210 Dobre	1917	Współwłasność prywatna
13.28		Dom urzędników III murowany, ul. Powstańców 1863 r. 9	ul. Powstańców 9 88-210 Dobre	1917	Współwłasność prywatna
13.29		Szkoła, ob. dom murowany, ul. Powstańców 1863 r. 10	ul. Powstańców 10, 88-210 Dobre	1920	Współwłasność prywatna
13.30		Dom murowany, ul. Szkolna 7	ul. Szkolna 7, 88-210 Dobre	1931	Współwłasność prywatna
13.31		Łaźnia murowana, ob. budynek gospodarczy, ul. Szkolna 7	ul. Szkolna 7, 88-210 Dobre	1917	Własność prywatna
13.32		Obora murowana, ob. budynek gospodarczy, ul. Szkolna 7	ul. Szkolna 7, 88-210 Dobre	1917	Własność prywatna
13.33		Dom robotników II murowany, ul. Szkolna 11	ul. Szkolna 11, 88-210 Dobre	1918-1920	Współwłasność prywatna

13.34		Dom murowany, ul. Szkolna 13	ul. Szkolna 13, 88-210 Dobre	1918-1920	Współwłasność prywatna
13.35		Dom murowany, ul. Szkolna 15	ul. Szkolna 15, 88-210 Dobre	1920	Współwłasność prywatna
13.36		Dom murowany, ul. Szkolna 17	ul. Szkolna 17, 88-210 Dobre	1920	Współwłasność prywatna
13.37		Piwnica ziemna murowana	Powstańców 8 88-210 Dobre	Po 1917	Współwłasność prywatna
13.38		Budynek gospodarczy murowany	Szkolna 13, 88- 210 Dobre	1917	Współwłasność prywatna
13.39		Obora murowana, ob. budynek gospodarczy	ul. Szkolna 22 , 88-210 Dobre	1917	Własność prywatna
13.40		Piwnica ziemna murowana	ul. Szkolna, 88- 210 Dobre	1910	Własność prywatna
13.41		Mogiła powstańców poległych w 1863r.	ul. Powstańców, 88-210 Dobre		Własność Gminy
13.42		Figura NMP z tablicą pamiątkową pomordowanych w latach 1939-1945 pracowników cukrowni	ul. Powstańców, 88-210 Dobre	1938	Własność parafialna
14/01/2011	Dobre	Linia kolei wąskotorowej z budynkiem stacyjnym murowanym	ul. Dworcowa, 88-210 Dobre		Własność S.P.
15/01/2011	Dobre	Czworak murowany	ul. Radziejowska , 88-210 Dobre	XIX/XX w.	Współwłasność prywatna
16/01/2011	Dobre	Figura NMP	ul. Radziejowska,88 -210 Dobre	XX w. pocz.	Własność AWRSP
17/01/2011	Dobre	Kapliczka z figurą NMP	ul. Szkolna 23 88-210 Dobre	1 ćw. XX w.	Własność prywatna
18/01/2011	Kłonowo	Park dworski	Kłonowo, 88-210 Dobre	XIX w. k.	Własność prywatna
19/01/2011	Kłonowo	Mogiła nieznanego żołnierza radzieckiego	Kłonowo, 88-210 Dobre	1945	Własność AWRSP
20/01/2011	Krzywosądz	Zespół kościoła parafialnego:			Własność parafialna
20/01/2011		Kościół parafialny rzymskokatolicki drewniany pw. Wniebowzięcia NMP	Krzywosądz, 88- 210 Dobre	1966.04.28-70/5/A	Własność parafialna
20/02/2011		dzwonnica drewniana	Krzywosądz, 88- 210 Dobre	1861	Własność parafialna
20/03/2011		Cmentarz przykościelny	Krzywosądz, 88- 210 Dobre	XIX w. 2 poł.	Własność parafialna
20/04/2011		Pomnik Heleny z Góreckich Modlińskiej na cmentarzu przykościelnym	„	1884	Własność parafialna
21/01/2011	Krzywosądz	Zespół dworsko-parkowy:			Własność kościelna
21/01/2011		Dwór murowany, ob. plebania	Krzywosądz, 88- 210 Dobre	1985.02.26-177/A	Własność parafialna
21/02/2011		Pozostałość parku dworskiego przy d. dworze ob. plebanii	Krzywosądz, 88- 210 Dobre	XIX w. 2 poł.	Własność parafialna
22/01/2011	Krzywosądz	Cmentarz rzymskokatolicki	Dęby 88-210 Dobre	XIX w. k.	Własność parafialna
23/01/2011	Krzywosądz	Zajazd murowany, ob. dom	Krzywosądz, 88- 210 Dobre	1966.04.28-71/6/A	Własność prywatna
24/01/2011	Krzywosądz	Kapliczka murowana przydrożna z figurą Św. Floriana	Krzywosądz, 88- 210 Dobre	XIX w. 4 ćw.	Własność prywatna
25/01/2011	Krzywosądz	Szkoła murowana	Krzywosądz, 88- 210 Dobre	1923-1924	Własność Gminy
26/01/2011	Szczebłotowo	Park dworski	Szczebłotowo, 88-210 Dobre	XIX w. k.	Nie istnieje

Obecnie sporządzana jest elektroniczna baza gminnej ewidencji zabytków archeologicznych, obejmująca stanowiska archeologiczne. Sporządzenie przedmiotowej ewidencji w pełnym zakresie, wymaga jeszcze pewnego okresu prac, w związku z identyfikacją numeracji ewidencyjnej działek, na których znajdują się stanowiska archeologiczne oznaczone tylko graficznie we wcześniej opracowanych dokumentach gminy.

Baza informacji o stanowiskach archeologicznych będzie systematycznie aktualizowana, zgodnie z informacjami przekazywanymi przez WUOZ w Toruniu, Delegaturę we Włocławku.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy

Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy stanowią obiekty kościołów w Bronisławiu, Byczynie i Krzywosądzcy wraz ich założeniami oraz dwór – obecna plebania w Krzywosądzcy wraz założeniem dworsko-parkowym.

Obiekty kościołów oraz dwór – obecna plebania, wyróżniają się wzniosłymi i okazałymi budowlami na tle innych zabytków z terenu Gminy Dobre.

- Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Bartłomieja w Bronisławiu -

został zbudowany w latach 1870 – 1876 r. przez ks. Wojciecha Kochowicza, przy współpracy parafian. Konsekrowany 24 VIII 1876 r. przez biskupa kujawsko-kaliskiego Wincentego Teofila Popiela. Jest to budynek murowany, jednonawowy z wieżą bez wyraźnego stylu.

Do dzisiaj świątynia zachowała swój pierwotny wygląd. W latach 1994-1999 została gruntownie odnowiona. Na zewnątrz zostały położone nowe tynki i wyremontowano dach, wymieniono wszystkie okna. Remontowi zostało poddane także wnętrze kościoła oraz jego wystrój.

- Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Jadwigi i N.M.P w Byczynie -

murowany w stylu neogotyckim, wybudował w latach 1880-1882 przez ks. Emilian Witold hrabia Dąbski z funduszy własnych, z sumy zapisanej przez Dominika Jaxę Kwiatkowskiego i ofiar parafian. Kościół został konsekrowany 15 X 1882 r. przez biskupa kujawskiego Wincentego Popiela. Świątynia przeszła gruntowny remont w latach osiemdziesiątych XX w. – dokonano naprawy i konserwacji więźby dachowej i wieży, kryjąc ją blachą miedzianą.

- Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. Wniebowzięcia N.M.P w Krzywosądzcy -

neogotycki, drewniany o konstrukcji zrębowo-słupowej na fundamencie granitowym, zbudowany w 1861 r. z fundacji Józefa Modlińskiego. Prezbiterium dwuprzęsłowe, z objętymi bryłą korpusu przybudówkami po bokach. Korpus kościoła trójnawowy pseudohalowy, czteroprzęsłowy, z przybudówkami a na osi mieszczącą kruchtę. Dach siodłowy, kryty blachą, w narożach i na kalenicy od wschodu czworoboczne wieżyczki. Od zachodu nadbudowana kwadratowa wieża o ścianach pionowych, ożywiona pozornymi ostrołukowatymi arkadkami, pilastrami i kratownicami. Kruchta zakończona ażurową balustradą.

- Dwór murowany – pałac Modlińskich w Krzywosądzcy – obecnie plebania –

Dawny dwór, zbudowany dla Modlińskich ok. poł. XIX w. Późnoklasycystyczny, zwrócony frontem w stronę południową, murowany z cegły, otynkowany, parterowy na wysokich piwnicach. Wzniesiony na rzucie prostokąta, z ryzalitem na osi frontu i przybudówką od wschodu, łączącą korpus z czworoboczną, dwukondygnacyjną wieżą. Więźba dachowa drewniana, o konstrukcji kleszczowo – płatwiowej, pokryta eternitem szarym falistym oraz w części płaskich połaci, dach na deskowaniu pokryty papą.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Oceniając stan zabytków znajdujących się na terenie Gminy Dobre należy poddać ocenie zabytki będące własnością i w użytkowaniu Gminy. Otóż Gmina Dobre jest właścicielem tylko dwóch obiektów zabytkowych będących w ewidencji, lecz nie wpisanych do rejestru zabytków. Zabytki te, to szkoła w Krzywosądzcy oraz budynek administracyjny – kantor w zespole cukrowni w Dobrem, którego funkcja została zmieniona w bieżącym roku na Gminny Ośrodek Kultury.

Obiekty te znajdują się w dobrym stanie technicznym; budynek szkoły był ostatnio remontowany w 2009 roku, a budynek administracyjny - obecny GOK, po uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków został poddany przebudowie i renowacji w bieżącym roku.

Ponadto Gmina posiada w użytkowaniu i sprawuje opiekę nad nimi trzema miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne i działalność wybitnych osobistości, do których zaliczają się:

Mogiła Powstańców w Dobrem, Grób Nieznanego Żołnierza Radzieckiego w Kłonowie i Pomnik Bartosza Głowackiego w Byczynie.

Mogiła i grób znajdują się w dobrym stanie, zaś pomnik wymaga przeprowadzenia specjalistycznych prac remontowych i konserwatorskich.

Biorąc pod uwagę, że stan czterech obiektów jest dobry, to w założeniach programu przewiduje się remont i poprawę stanu technicznego jednego obiektu tj. Pomnika Bartosza Głowackiego w Byczynie.

Pozostałe zabytki stanowią własność parafii i osób prywatnych. Do najlepiej zachowanych zabytków innych właścicieli należą wszystkie kościoły i dwór – ob. plebania w Krzywosądku Pozostałe zabytki znajdujące się na terenie gminy Dobre są w różnym stanie technicznym. Szczegółowa ocena została dokonana w punkcie 5, a ponadto w aneksie.

6.1. Analiza SWOT

Slabe strony	Mocne strony
1. niezadawalający stan zachowania części zabytków	1. zasób dziedzictwa kulturowego o dużych wartościach - zespoły kościołów parafialnych
2. brak miejscowych planów dla obszarów ochrony konserwatorskiej	2. dotacje z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla właścicieli sektora niepublicznego
3. niezadawalający stan wiedzy o wartościach zabytkowych dziedzictwa gminy	3. propagowanie informacji o zabytkach przez reklamę, foldery i stronę internetową
4. brak dostatecznej promocji obiektów zabytkowych	4. zaangażowanie organizacji społecznych w opiekę nad zabytkami
5. brak dobrych dróg, ścieżek pieszo-rowerowych dla potrzeb turystycznych i poznawczych	5. pomoc w sporządzaniu wniosków o pozyskanie środków
Szanse	Zagrożenia
1. położenie skupisk obiektów zabytkowych przy głównych trasach dróg	1. zagrożenia stanu zabytków z uwagi na brak dbałości,
2. możliwość pozyskania kapitału zewnętrznego	2. ubożenie społeczeństwa, a w związku z tym brak środków na działania inwestycyjne
3. podniesienie świadomości społecznej w szczególności przez edukację młodzieży szkolnej	3. prowadzenie inwestycji budowlanych w obrębie stanowisk archeologicznych, nielegalna eksploatacja złóż kruszyw oraz działalność rolnicza - głęboka orka
4. ujęcie w planie inwestycyjnym robót remontowych Pomnika Bartosza Głowackiego	3. prowadzenie inwestycji budowlanych w obrębie stanowisk archeologicznych, nielegalna eksploatacja złóż kruszyw oraz działalność rolnicza - głęboka orka

7. Założenie programowe.

Biorąc po uwagę cele określone w art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami cytowanej na wstępie, oraz ustalenia wynikające ze spójności opracowań na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym, przyjmuje się główny cel strategiczny Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Dobre na lata 2011 –2014, którym jest:

„Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego Gminy Dobre dla przyszłych pokoleń.”,

Dla realizacji wyznaczonego celu, niezbędne jest podjęcie przez władze samorządowe działań, które staną się priorytetami na najbliższy czteroletni okres obowiązywania programu. Zakłada się też, że nie wszystkie zadania zostaną zapewne zrealizowane w okresie czteroletnim, gdyż utrzymanie zasobów zabytkowych we właściwym stanie, oraz dążenie do jego poprawy, będzie wymagało długofalowych działań. Jednak rozpoczęcie działań założonych w ramach programu winno przyczynić się do etapowego osiągnięcia celu. Zaś realizacja zadań programu, będzie możliwa tylko w przypadku zrozumienia i pozytywnego nastawienia władz samorządowych do tematyki jaką jest ochrona i opieka nad zabytkami.

7.1. Priorytety programu opieki

1. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno - gospodarczego gminy.
2. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.
3. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu świadomości.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

W celu realizacji przyjętych priorytetów programu określa się długofalowe kierunki działań oraz zadania.

W ramach priorytetu 1.:

1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków oraz doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania:

- ujęcie w planie inwestycyjnym prac remontowo-konserwatorskich przy obiekcie zabytkowym będącym pod opieką Gminy,
- możliwe zmiany sposobu użytkowania lub adaptacja posiadanych obiektów zabytkowych do teraźniejszych potrzeb,
- prowadzenie bieżących robót remontowych obiektów stanowiących własność gminy,
- pomoc w inwentaryzacji zabytkowej zieleni rosnącej na terenie gminy (szczególnie w parkach i na cmentarzach) oraz objęcie jej szczególną ochroną,
- dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach zabytkowych, zgodnie przyjętą Uchwałą Nr XXI/125/08 Rady Gminy Dobre z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, sposobu jej rozliczania i kontroli.
- wprowadzenie zachęt dla jednostek i osób fizycznych do inwestowania w zabytki, przez – ulgi podatkowe, dotacje itp...

2. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne:

- oznakowanie obiektów zabytkowych,
- umieszczenie tablic z reklamą najważniejszych obiektów zabytkowych w gminie przy trasie drogi wojewódzkiej, posiadającej najintensywniejsze nasilenie ruchu,
- wzmożenie dbałości o utrzymanie porządku w obejściach obiektów zabytkowych,
- opracowanie informatora o obiektach zabytkowych.

W ramach priorytetu 2.:

1. Zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

- wskazanie uwarunkowań ochrony dziedzictwa kulturowego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w planach miejscowych,
- egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną,
- objęcie problematyki ochrony zabytków w dokumentach strategicznych, planach rozwoju gminy.

2. Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy.

- ukończenie sporządzania Gminnej ewidencji zabytków obiektów archeologicznych,
- stała aktualizacja zasobów Gminnej ewidencji zabytków,
- przeprowadzenie rozeznania zasobów i weryfikacja ich pod kątem możliwości wpisu do rejestru zabytków,
- pomoc innym podmiotom w przypadku sporządzania wniosków do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie do rejestru zabytków cennych obiektów zabytkowych .

W ramach priorytetu 3.:

1. Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy.

- udostępnienie informacji o zabytkach na stronie internetowej gminy,
- opracowanie mapy z umiejscowieniem zabytków w celu umożliwienia dotarcia do wszystkich miejsc dziedzictwa kulturowego gminy,

2. Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.

- włączenie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjum,
- organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych, prezentacja najcenniejszych obiektów zabytkowych i ich historii,

3. Specjalistyczne rozpoznanie obiektów i zespołów zabytkowych związane z przy- przygotowaniem planowanych inwestycji.

- prowadzenie monitoringu i weryfikacji danych obiektów uwzględnionych w komputerowej bazie gminnej ewidencji zabytków,
- wykonanie i sfinansowanie inwentaryzacji architektoniczno - konserwatorskiej zagrożonych obiektów zabytkowych

4. Promocja dziedzictwa kulturowego

- publikacja folderu prezentującego najważniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy oraz założenie strony internetowej prezentującej dziedzictwo kulturowe gminy,
- udostępnienie informacji z gminnej ewidencji zabytków oraz „Programu opieki nad zabytkami Gminy Dobre” na stronie internetowej Urzędu Gminy Dobre.

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Przyjmuje się, że zadania określone w gminnym programie opieki nad zabytkami będą realizowane przy pomocy instrumentów: prawnych, finansowych, społecznych, koordynacyjnych i kontrolnych.

1) Instrumenty prawne - wynikające z przepisów ustawowych:

- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- dokumenty wydane przez Kujawsko-Pomorskiego Konserwatora Zabytków wynikających z przepisów ustawowych,
- uchwały Rady Gminy (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zwolnienia i ulgi dla właścicieli obiektów zabytkowych).

2) Instrumenty finansowe:

- środki własne zatwierdzone uchwałą Rady Gminy,
- dotacje, subwencje, dofinansowania z projektów i programów funduszy europejskich.

3) Instrumenty społeczne:

- promocja dziedzictwa kulturowego gminy - informacje na stronie internetowej, wystawy, foldery, ulotki itp.
- edukacja i uświadomienie lokalnej społeczności o potrzebie ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego,
- współpraca z organizacjami społecznymi.

4) Instrumenty koordynacyjne

- współdziałanie w realizacji projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w strategiach - wojewódzkiej, powiatowej i gminnej, planach rozwoju lokalnego, planach ochrony środowiska; współpraca ze szkołami, ośrodkiem kultury oraz instytucjami wyznaniowymi.
- powołanie zespołu koordynującego realizację poszczególnych zadań wynikających z ustaleń programu opieki nad zabytkami w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy Dobre.

W skład zespołu wchodzi osoby zajmujące stanowiska:

1. ds. budownictwa i zagospodarowania przestrzennego
2. ds. zamówień publicznych, inwestycji i remontów
3. ds. promocji integracji europejskiej
4. ds. obrony cywilnej i wojskowej

5. ds. ochrony środowiska i gospodarki komunalnej

6. ds. rozwoju i koordynacji inicjatyw społecznych

5) Instrumenty kontrolne

- monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego,
- aktualizacja gminnej ewidencji zabytków o stanie zachowania obiektów, prowadzonych pracach remontowych i konserwatorskich oraz zdjęcia,
- sprawozdanie z realizacji niniejszego programu w okresach dwuletnich.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Wójt Gminy zobowiązany jest przedstawienia Radzie Gminy co dwa lata sprawozdania z realizacji niniejszego programu. Ocenę sporządzi zespół koordynujący realizację zadań.

Przedmiotowa ocena posłuży do ewentualnego zweryfikowania założeń niniejszego programu oraz wprowadzenia zmian zgodnych z oczekiwanymi potrzebami oraz możliwościami finansowymi.

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Zachowanie właściwego stanu obiektów zabytkowych możliwe będzie z chwilą zapewnienia środków na jego sfinansowanie.

Właściciele zabytków wpisanych do rejestru zabytków mogą składać wnioski o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych określonych w art. 77 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami. Dotacje udzielane są przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego” lub przez wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda. Maksymalna wysokość dotacji może wynieść do 50 % wartości poniesionych nakładów a w odniesieniu do zabytków o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej bądź wymagających niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, do 100% poniesionych nakładów.

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 112, poz. 939 z późn. zm.); określa warunki udzielenia dotacji.

Ponadto wnioski o udzielenie przedmiotowej dotacji celowej z budżetu Gminy mogą składać właściciele zabytków wpisanych do rejestru zabytków na warunkach określonych w uchwale Nr XXI/ 125/08 Rady Gminy Dobrze z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, sposobu jej rozliczania i kontroli.

Dofinansowanie opieki nad zabytkami może odbywać się także ze środków europejskich na prowadzenie polityki spójności gospodarczej i społecznej oraz na realizację Wspólnej Polityki Rolnej w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich do 2013 r. Środki finansowane z Unii Europejskiej na zadania związane z ochroną i opieką zabytków, przewidziane są w:

- Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko w ramach Działania 12.1 - Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym; możliwość dofinansowania wynosi do 85 % kosztów kwalifikowanych,
- Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013 w ramach Działania 4.1 – Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju – przeznaczone na renowację, zabezpieczenie i oznakowanie przydrożnych kapliczek, pomników przyrody, odkrywek geologicznych oraz innych miejsc i budowli charakterystycznych dla danej miejscowości; możliwość dofinansowania wynosi do 75 % kosztów kwalifikowanych i nie więcej niż kwota 25.000 zł.,
- Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2013 w ramach Działania 3.3 – Rozwój Infrastruktury Kultury – przeznaczone między innymi na budowę, rozbudowę, przebudowę obiektów kultury o znaczeniu regionalnym, inwestycje z zakresu rewaloryzacji, restauracji, renowacji obiektów i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem (niezwiązanych z mieszkalnictwem).

Ponadto finansowanie prac przy obiektach zabytkowych będzie się odbywało ze środków prywatnych.

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach stanowiących własność Gminy Dobre należy do jej zadań własnych.

W związku z czym w budżecie są zabezpieczane środki na sfinansowanie niezbędnych prac remontowych własnych obiektów zabytkowych, w celu zachowania ich i utrzymania właściwego stanu technicznego.

Gmina Dobre w 2009 roku w ramach zadań inwestycyjnych przeprowadziła remont szkoły w Krzywosądku za kwotę 164.500,- zł. stanowiącą środki własne, zaś w 2010 r. przeprowadziła przebudowę budynku administracyjnego – kantora po cukrowni (ze zmianą sposobu użytkowania) na Gminny Ośrodek Kultury w Dobrem za kwotę 838.890 zł., przy czym środki własne stanowiły 438.890 zł., zaś kwota 400.000 zł. została pozyskana z Funduszu Wsparcia Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu. Dzięki tym działaniom obiekty zabytkowe zyskały właściwy stan techniczny oraz wygląd.

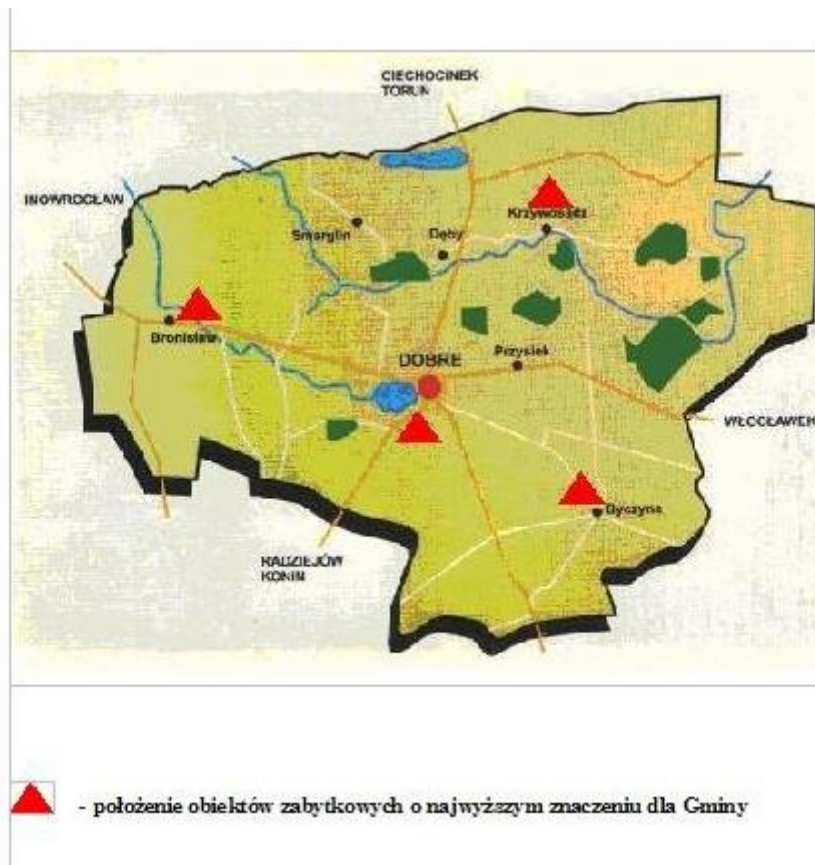
Ponadto w 2009 roku Gmina Dobre udzieliła dotacji z budżetu w wysokości 20.000,-zł. dla Parafii Rzymsko-Katolickiej w Krzywosądku na rekonstrukcję i przebudowę zabytkowego ogrodzenia przy Kościele Parafialnym w Krzywosądku, zaś w 2010 r. udzieliła dotacji w kwocie 13.500,-zł. dla Parafii Rzymsko-Katolickiej w Byczynie na rekonstrukcję głównych drzwi wejściowych Kościoła Parafialnego.

W planie inwestycyjnym na obecnym etapie planowania na lata 2011 – 2014 nie przewidziano środków na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach stanowiących własność Gminy, ponieważ przeprowadzono je w latach 2009 – 2010.

Planowane finansowanie zadań w latach 2011 - 2014:

1. remont i poprawa stanu technicznego Pomnika Bartosza Głowackiego w Byczynie – planowany koszt ca. 5.000,-zł. - do realizacji w latach 2012 - 2013.
2. opracowanie i zmiana miejscowych planów - planowany koszt ca 80.000,- zł. w latach 2011 –2012,
3. promocja obiektów zabytkowych –ze środków bieżących w latach 2011 – 2014.
4. remont kościoła Parafialnego Rzymsko-Katolickiego w Bronisławiu – planowany koszt - dotacja 20.000,- zł. – do realizacji w roku 2011.

12. Część graficzna

13. Aneksy

Aneksy obejmują wykazy zabytków nieruchomych oraz stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie gminy.

12.1. Wykaz zabytków nieruchomych z częściową weryfikacją

Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Wpis do rejestru i stan zachowania zabytku
Bronisław	zespół kościoła parafialnego: Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Bartłomieja w Bronisławiu	XIX w. k.	Wpisany do rejestru 1993.12.29 – A/482 (dawny nr rej. zab. 330/A). stan dobry
	dzwonnica drewniana	XIX w. k.	stan dobry - odrestaurowana
	ogrodzenie murowane	XIX w. k.	stan dobry - częściowo odrestaurowane
	figurka św. Antoniego		stan dobry
	figurka modlącej się		stan dobry
	starodrzew		stan cz. dobry i cz. zły
Bronisław	cmentarz rzymskokatolicki	XIX w. k.	stan dobry
Bronisław	kapliczka murowana	XX w. pocz.	
Bronisław	dom o charakterze willei i budynek gospodarczy murowany	1931	stan dobry
Byczyna	zespół kościoła parafialnego: Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. św. Jadwigi i N.M.P w Byczynie	XIX w. 2 poł.	wpisany do rejestru 1988.04.18 – A/422 (dawny nr rej. zab. 257/A) stan dobry
	ogrodzenie murowane	XIX w. 2 poł.	stan dobry
	figura Chrystusa	XIX w. 1 poł.	stan dobry
	starodrzew		stan cz. dobry i cz. zły
Byczyna	cmentarz rzymskokatolicki	XIX w. k.	stan dobry
Byczyna	kapliczka murowana z figurkami NMP i Św. Antoniego	XIX/XX w.	stan dobry

Byczyna	pomnik pamięci Bartosza Głowackiego	1964	stan średni
Byczyna	wiatrak paltrak drewniany	1914	uległ zniszczeniu - nie istnieje
Byczyna	wiatrak koźlak drewniany	XIX w. I ćw.	stan b. zły
Dobre	zespół dworsko - parkowy:		
	dwór murowany „stary”		stan dobry
	dwór murowany „nowy”	1902	stan dobry - obiekt przebudowany
	spichlerz murowany		stan średni
	brama murowana		stan średni
	park dworski		stan średni
Dobre	zespół dworsko - parkowy:		
	dwór murowany	1902	stan dobry - odrestaurowany
	park dworski	XX w. pocz.	stan średni
	brama murowana	XX w. pocz.	stan dobry
Dobre	zespół cukrowni:		
	budynek główny murowany	1907-1908	nie istnieje
	magazyn cukru murowany, ob. paczarnia	1919	stan dobry
	budynek administracyjny, kantor murowany	1921	stan dobry
	biuro kolejki wąskotorowej	1929	nie istnieje
	parowozownia murowana	1921-1922	nie istnieje
	magazyn cukru I murowany	1908	stan dobry
	magazyn cukru II murowany	1919	stan dobry
	magazyn techniczny murowany	1931	stan średni
	magazyn smarów - piwnica murowana	1923	stan zły
	gisernia - odlewnia metali murowana	1918	nie istnieje
	warsztat mechaniczny murowany	1929	nie istnieje
	stolarnia murowana	1929	nie istnieje
	buraczarnia murowana	1937	nie istnieje
	melaśnik murowany	1908	nie istnieje
	biura plantacji murowane	1939	nie istnieje
	spław buraczany	1923	nie istnieje
	kotłownia murowana	1928	nie istnieje
	turbinownia murowana	1910	nie istnieje
	dom urzędników I murowany, ob. poczta, ul. Fabryczna 26	1909	stan dobry
	willa dyrektora murowana, ob. przychodnia, ul. Powstańców 1863r. 2	1918	stan dobry
	założenie ogrodowe przy willi dyrektora		stan średni
	budynek gospodarczy murowany, ul. Powstańców 1863r. 2	1918	stan dobry
	dom robotników I drewniany, ul. Powstańców 1863 r. 3	1908	stan dobry
	dom robotników III drewniany, ul. Powstańców 1863 r. 4	1910	stan dobry
	dom robotników IV murowany, ul. Powstańców 1863 r. 5	1910	stan dobry
	szpital murowany, ul. Powstańców 1863 r. 7	1917	stan dobry, obecnie dom murowany
	dom urzędników II murowany, ul. Powstańców 1863 r. 8	1917	stan dobry
	dom urzędników III murowany, ul. Powstańców 1863 r. 9	1917	stan dobry
	szkoła, ob. dom murowany, ul. Powstańców 1863 r. 10	1920	stan dobry
	dom murowany, ul. Szkolna 7	1931	stan dobry
	łaźnia murowana, ob. budynek gospodarczy, ul. Szkolna 7	1922	Stan dobry – obecnie obiekt handlowy
	obora murowana, ob. budynek gospodarczy, ul. Szkolna 7	1917	stan dobry – obiekt przebudowany na zakład produkcyjny - gotowych wyrobów z drewna -
	dom robotników II murowany, ul. Szkolna 11	1918-1920	stan dobry

	dom murowany, ul. Szkolna 13	1918-1920	stan dobry
	dom murowany, ul. Szkolna 15	1920	stan dobry
	dom murowany, ul. Szkolna 17	1920	stan dobry
	piwnica ziemna murowana	1922	stan zły
	budynek gospodarczy murowany	1917	
	budynek gospodarczy murowany	1910 ok.	
	chlewnia murowana, ob. budynek gospodarczy	1922	
	piwnica ziemna murowana	1910 ok.	stan zły
	moгиła powstańców poległych w 1863r.		stan dobry
	figura NMP z tablicą pamiątkową pomordowanych w latach 1939-1945 pracowników cukrowni	1938	stan dobry
Dobre	linia kolei wąskotorowej z budynkiem stacyjnym murowanym	1900 ok.	Budynek - stan dobry, linia kolejowa - istnieją fragmentaryczne odcinki
Dobre	czworak murowany ul. Radziejowska	XIX/XX w.	stan średni
Dobre	figura NMP	XX w. pocz.	stan dobry
Dobre	figura NMP	XIX w. k.	stan dobry
Kłonowo	park dworski	XIX w. k.	stan średni
Kłonowo	moгиła nieznanego żołnierza radzieckiego	1945	stan dobry - odrestarowana
Krzywosądz	zespół kościoła parafialnego: Kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. Wniebowzięcia N.M.P w Krzywosądz	XIX w. 2 poł.	Wpisany do rejestru 1966.04.28 – A/467 (dawny nr rej. zab. 70/5/A) stan dobry
	dzwonnica drewniana	1861	stan zły
	cmentarz przykościelny	XIX w. 2 poł.	stan zły
Krzywosądz	zespół dworsko-parkowy: Dwór ob. plebania	1850 – 1860 ok.	Wpisany do rejestru 1985.02.26 – A/737 (dawny nr rej. zab. 177/A) stan dobry
	pozostałość parku dworskiego	XIX w. 2 poł.	stan dobry
Krzywosądz	cmentarz rzymskokatolicki	XIX w. k.	stan dobry – odrestaurowano ogrodzenie
Krzywosądz	kapliczka murowana przydrożna	XIX w. poł.	stan dobry
Krzywosądz	Zajazd - karczma, mur.	XIX w. 2 poł.	Wpisany do rej. 1966.04.28 - 71/6/A. stan dobry
Krzywosądz	kapliczka murowana przydrożna z figurą Św. Floriana	XIX w. 4 ćw.	stan dobry
Krzywosądz	szkoła murowana	1923-1924	stan dobry – zmieniono pokrycie dachowe
Szczeblotowo	park dworski	XIX w. k.	nie istnieje

12.2. Stanowiska archeologiczne

Poniższy wykaz obejmuje stanowiska w podziale na tzw. obszary „Archeologicznego Zdjęcia Polski”, obrazujące techniczną stronę metody badań ewidencyjnych archeologicznych dóbr kultury i sposobu ich opracowania.

OBSZAR „ARCHEOLOGICZNEGO ZDJĘCIA POLSKI” NR 46 - 42

Poniższy wykaz obejmuje stanowiska w podziale na tzw. obszary „Archeologicznego Zdjęcia Polski”, obrazujące techniczną stronę metody badań ewidencyjnych archeologicznych dóbr kultury i sposobu ich opracowania.

NR NA MAPIE GMINY W SKALI 1:10 000	MIEJSCOWOŚĆ , NR STANOWISKA NA OBSZARZE „AZP” , FUNKCJA OBIEKTU	CHRONOLOGIA KULTURA
1	2	3
1/01/2011	Bronisław, st. nr 2 ślad osadnictwa ślad	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska ?

	osadnictwa ślad osadnictwa	
2/01/2011	Bronisław, st. nr 1 osada	k. prapolska , faza E-F
3/01/2011	Bronisław, st. nr 3 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. łużycka
4/01/2011	Bronisław, st. nr 4 osada ślad osadnictwa	epoka brązu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska
5/01/2011	Bronisław, st. nr 5 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka żelaza, k. przeworska k. prapolska, faza C-D
6/01/2011	Bronisław, st. nr 6 osada osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych epoka brązu, k. łużycka epoka żelaza, k. przeworska
7/01/2011	Bronisław, st. nr 7 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych epoka brązu, k. łużycka
8/01/2011	Bronisław, st. nr 8 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. łużycka k. prapolska, faza A-B ?
9/01/2011	Bronisław, st. nr 9 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka epoka brązu, k. łużycka
10/01/2011	Bronisław, st. nr 10 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka k. łużycka, okres lateński k. prapolska
11/01/2011	Bronisław, st. nr 11 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia epoka brązu, k. łużycka k. przeworska k. prapolska
12/01/2011	Bronisław, st. nr 12 ślad osadnictwa	epoka żelaza, k. łużycka, okr. lateński
13/01/2011	Bronisław, st. nr 13 ślad osadnictwa osada osada ślad osadnictwa osada	epoka kamienia epoka brązu, k. łużycka epoka żelaza, k. przeworska epoka żelaza, k. przeworska, faza B/C k. prapolska, faza E-F
14/01/2011	Bronisław, st. nr 14 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. prapolska
15/01/2011	Bronisław, st. nr 15 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	łużycka k. przeworska, faza C k. prapolska, faza F
16/01/2011	Bronisław, st. nr 16 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. przeworska k. prapolska
17/01/2011	Bronisław, st. nr 17 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. ceramiki sznurowej
18/01/2011	Bronisław, st. nr 18 ślad osadnictwa osada osada ślad osadnictwa	epoka kamienia epoka brązu, k. łużycka epoka żelaza, k. przeworska ?
19/01/2011	Bronisław, st. nr 19 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka epoka żelaza, k. przeworska
20/01/2011	Bronisław, st. nr 20 ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka
21/01/2011	Bronisław, st. nr 21 ślad osadnictwa	k. prapolska, faza E-F

OBSZAR „AZP” NR 46 - 43

1	2	3
22/01/2011	Bronisław, st. nr 1 osada osada osada ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka k. przeworska k. prapolska ?
23/01/2011	Bronisław, st. nr 2 ślad osadnictwa	k. prapolska
24/01/2011	Bronisław, st. nr 3 osada osada osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. łużycka epoka żelaza, k. przeworska k. prapolska k. staropolska
25/01/2011	Bronisław, st. nr 4 ślad osadnictwa	k. łużycka ?
26/01/2011	Bronisław, st. nr 5 osada osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych k. łużycka k. prapolska
27/01/2011	Bronisław, st. nr 6 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. amfor kulistych epoka brązu, k. łużycka epoka żelaza, k. przeworska epoka prapolska, faza E-F
28/01/2011	Bronisław, st. nr 7 osada	epoka brązu, k. łużycka
29/01/2011	Bronisław, st. nr 8 osada	epoka brązu, k. łużycka
30/01/2011	Bronisław, st. nr 9 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
31/01/2011	Bronisław, st. nr 10 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska, faza F
32.	Bronisław, st. nr 11 osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu k. prapolska

33.	Bronisław, st. nr 12 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
34.	Bronisław, st. nr 13 ?	okres wpływów rzymskich
35.	Bronisław, st. nr 14 grodzisko	k. prapolska, wczesne średniowiecze
36.	Bronisław, st. nr 15 cmentarzysko ślad osadnictwa	II okres epoki brązu, k. iwieńska III okres epoki brązu, k. łużycka
37.	Koszczały, st. Nr 16 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu k. prapolska, faza F
38.	Koszczały, st. nr 17 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu k. prapolska
39.	Koszczały, st. nr 18 osada	k. prapolska, faza E-F
40.	Koszczały, st. nr 19 osada osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych okres schyłkowego neolitu k. prapolska
41.	Koszczały, st. nr 20 ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
42.	Koszczały, st. nr 21 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
43.	Koszczały, st. nr 22 ślad osadnictwa	epoka neolitu
44.	Koszczały, st. nr 23 ślad osadnictwa	epoka kamienia
45.	Koszczały, st. nr 24 osada osada	okres schyłkowego neolitu k. łużycka
46.	Koszczały, st. nr 25 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
47.	Koszczały, st. nr 26 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
48.	Koszczały, st. nr 27 osada	epoka neolitu, k. puch. lejkow., faza C
49.	Koszczały, st. nr 28 ślad osadnictwa	epoka neolitu
50.	Koszczały, st. nr 29 ślad osadnictwa	k. prapolska
51.	Smarglin, st. nr 30 ślad osadnictwa	epoka kamienia
52.	Smarglin, st. nr 31 ślad osadnictwa	epoka kamienia
53.	Smarglin, st. nr 32 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska, faza E-F
54.	Smarglin, st. nr 33 ślad osadnictwa	epoka kamienia
55.	Smarglin, st. nr 34 ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu
56.	Smarglin, st. nr 35 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. łużycka
57.	Smarglin, st. nr 36 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. prapolska, faza E-F k. staropolska
58.	Smarglin, st. nr 37 osada ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych epoka brązu, k. łużycka k. staropolska
59.	Smarglin, st. nr 38 osada ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych epoka brązu, k. łużycka k. staropolska
60.	Smarglin, st. nr 39 osada ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. puch. lejk., faza III C okres schyłkowego neolitu okres schyłkowego neolitu k. łużycka
61.	Smarglin, st. nr 40 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
62.	Smarglin, st. nr 41 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. łużycka
63.	Smarglin, st. nr 42 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
64.	Smarglin, st. nr 43 ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka
65.	Smarglin, st. nr 44 ślad osadnictwa	epoka kamienia
66.	Smarglin, st. nr 45 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
67.	Smarglin, st. nr 46 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. łużycka
68.	Smarglin, st. nr 47 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
69.	Smarglin, st. nr 48 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
70.	Smarglin, st. nr 49 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
71.	Smarglin, st. nr 50 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
72.	Smarglin, st. nr 51 osada ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k. łużycka
73.	Smarglin, st. nr 52 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. łużycka
74.	Smarglin, st. nr 53 ślad osadnictwa	k. staropolska
75.	Smarglin, st. nr 54 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
76.	Smarglin, st. nr 55 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
77.	Smarglin, st. nr 56 ślad osadnictwa	epoka neolitu

78.	Smarglin, st. nr 57 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
79.	Smarglin, st. nr 58 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
80.	Smarglin, st. nr 59 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
81.	Smarglin, st. nr 60 ślad osadnictwa	epoka kamienia
82.	Smarglin, st. nr 61 osada	epoka brązu, k. łużycka
83.	Smarglin, st. nr 62 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k. łużycka k. przeworska
84.	Smarglin, st. nr 63 osada ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k. łużycka
85.	Smarglin, st. nr 64 osada ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka epoka brązu, k. łużycka
86.	Smarglin, st. nr 65 ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych k. łużycka
87.	Smarglin, st. nr 66 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka k. prapolska, faza E-F
88.	Smarglin, st. nr 67 osada ślad osadnictwa osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. ceramiki sznurowej epoka neolitu, k. ceramiki sznurowej epoka brązu, k. łużycka k. prapolska
89.	Smarglin, st. nr 68 ślad osadnictwa	epoka kamienia
90.	Smarglin, st. nr 69 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. łużycka
91.	Smarglin, st. nr 70 ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka
92.	Smarglin, st. nr 71 ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych okres schyłkowego neolitu k. łużycka
93.	Smarglin, st. nr 72 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. amfor kulistych okres schyłkowego neolitu
94.	Smarglin, st. nr 73 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. łużycka k. staropolska
95.	Smarglin, st. nr 74 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. łużycka
96.	Smarglin, st. nr 75 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
97.	Smarglin, st. nr 76 osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k. łużycka
98.	Smarglin, st. nr 77 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
99.	Smarglin, st. nr 78 osada	epoka brązu, k. łużycka
100.	Smarglin, st. nr 79 osada osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych epoka neolitu, k. ceramiki sznurowej epoka brązu, k. łużycka
101.	Smarglin, st. nr 80 osada osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych epoka neolitu, k. ceramiki sznurowej epoka brązu, k. łużycka
102.	Smarglin, st. nr 81 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
103.	Smarglin, st. nr 82 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. prapolska
104.	Smarglin, st. nr 83 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu k. staropolska
105.	Smarglin, st. nr 84 osada	okres schyłkowego neolitu
106.	Smarglin, st. nr 85 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
107.	Smarglin, st. nr 86 ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu
108.	Smarglin, st. nr 87 ślad osadnictwa	epoka neolitu
109.	Smarglin, st. nr 88 ślad osadnictwa	k. staropolska
110.	Smarglin, st. nr 89 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. amfor kulistych okres schyłkowego neolitu
111.	Smarglin, st. nr 90 ślad osadnictwa	epoka brązu, k. łużycka
112.	Smarglin, st. nr 91 osada ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k. łużycka
113.	Smarglin, st. nr 92 osada osada osada osada osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k. łużycka epoka żelaza, k. przeworska k. prapolska k. staropolska
114.	Smarglin, st. nr 93 osada ślad osadnictwa osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k. łużycka k. staropolska
115.	Smarglin, st. nr 94 osada cmentarzysko ciałopalne ? cmentarzysko ciałopalne ? ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. przeworska k. prapolska
116.	Smarglin, st. nr 95 ślad osadnictwa ślad	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k.

	osadnictwa osada ślad osadnictwa	łużycka k. staropolska
117.	Smarglin, st. nr 96 cmentarzysko szkieletowe	k. staropolska ?
118.	Smarglin, st. nr 97 osada ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k. łużycka
119.	Altana, st. nr 98 ślad osadnictwa	epoka kamienia
120.	Altana, st. nr 99 osada osada	okres schyłkowego neolitu epoka brązu, k. łużycka
121.	Altana, st. nr 100 ślad osadnictwa osada osada	epoka kamienia k. łużycka k. staropolska
122.	Altana, st. nr 101 ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
123.	Altana, st. nr 102 ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu k. łużycka
124.	Altana, st. nr 103 ślad osadnictwa	k. łużycka
125.	Narkowo, st. nr 104 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
126.	Narkowo, st. nr 105 osada	k. staropolska
127.	Narkowo, st. nr 106 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. staropolska, faza F
128.	Borowo, st. nr 107 ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych łużycka k. prapolska, faza E-F
129.	Borowo, st. nr 108 ślad osadnictwa osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. przeworska k. prapolska
130.	Borowo, st. nr 109 ślad osadnictwa osada	k. prapolska, faza C-D k. prapolska, faza E-F
131.	Borowo, st. nr 110 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. łużycka k. prapolska, faza F
132.	Borowo, st. nr 111 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
133.	Borowo, st. nr 112 ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
134.	Borowo, st. nr 113 osada ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu k. łużycka
135.	Borowo, st. nr 114 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych okres schyłkowego neolitu k. łużycka k. przeworska
136.	Borowo, st. nr 115 ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu
137.	Borowo, st. nr 116 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
138.	Morawy, st. nr 117 ślad osadnictwa	
139.	Morawy, st. nr 118 osada ślad osadnictwa osada cmentarzysko szkieletowe i ciałopalne	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. ceramiki sznurowej k. łużycka k. staropolska, XI w.
140.	Morawy, st. nr 119 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska, faza E-F
141.	Morawy, st. nr 120 osada ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych okres schyłkowego neolitu k. prapolska
142.	Morawy, st. nr 121 osada osada	okres schyłkowego neolitu k. łużycka
143.	Morawy, st. nr 122 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
144.	Morawy, st. nr 123 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
145.	Morawy, st. nr 124 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. prapolska, faza E-F k. staropolska
146.	Morawy, st. nr 125 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
147.	Morawy, st. nr 126 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
148.	Morawy, st. nr 127 osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska
149.	Morawy, st. nr 128 osada ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych k. łużycka
150.	Morawy, st. nr 129 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych
151.	Morawy, st. nr 130 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
152.	Morawy, st. nr 131 osada	epoka kamienia
153.	Morawy, st. nr 132 ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska faza E-F
154.	Morawy, st. nr 133 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu

155.	Morawy, st. nr 134 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
156.	Morawy, st. nr 135 osada	k. prapolska, faza E-F
157.	Morawy, st. nr 136 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu k. prapolska
158.	Morawy, st. nr 137 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
159.	Dęby, st. nr 138 ? ?	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
160.	Dęby, st. nr 139 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. staropolska
161.	Dęby, st. nr 140 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
162.	Dęby, st. nr 141 ślad osadnictwa	k. łużycka
163.	Dęby, st. nr 142 ślad osadnictwa	k. prapolska
164.	Dęby, st. nr 143 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
165.	Dęby, st. nr 144 osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu k. łużycka
166.	Dęby, st. nr 145 ślad osadnictwa	epoka kamienia
167.	Dęby, st. nr 146 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
168.	Dęby, st. nr 147 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
169.	Dęby, st. nr 148 ślad osadnictwa	k. łużycka
170.	Dęby, st. nr 149 ślad osadnictwa	k. łużycka
171.	Dęby, st. nr 150 ślad osadnictwa	k. staropolska
172.	Dęby, st. nr 151 ślad osadnictwa	k. staropolska
173.	Dęby, st. nr 152 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
174.	Dęby, st. nr 153 ślad osadnictwa	k. staropolska
175.	Dęby, st. nr 154 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
176.	Dęby, st. nr 155 ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu
177.	Dęby, st. nr 156 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
178.	Dęby, st. nr 157 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
179.	Dęby, st. nr 158 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu k. łużycka
180.	Dęby, st. nr 159 ślad osadnictwa	epoka neolitu
181.	Dęby, st. nr 160 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
182.	Dęby, st. nr 161 ślad osadnictwa	k. łużycka
183.	Dęby, st. nr 162 ślad osadnictwa	okres schyłkowego neolitu
184.	Dęby, st. nr 163 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
185.	Dęby, st. nr 164 ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu
186.	Dęby, st. nr 165 osada osada osada osada osada ślad osadnictwa	k. janisławicka epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych okres schyłkowego neolitu k. łużycka k. przeworska
187.	Dęby, st. nr 166 ślad osadnictwa	k. łużycka
188.	Dęby, st. nr 167 ślad osadnictwa	epoka neolitu
189.	Dęby, st. nr 168 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	ep. neolitu, k. ceramiki wstęgowej rytej ?
190.	Dęby, st. nr 169 osada	k. łużycka
191.	Dęby, st. nr 170 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. łużycka k. prapolska, faza E-F k. staropolska
192.	Dęby, st. nr 171 osada	epoka żelaza, k. przeworska
193.	Dęby, st. nr 172 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	k. łużycka epoka żelaza, k. przeworska k. staropolska
194.	Dęby, st. nr 173 ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska
195.	Dęby, st. nr 174 osada osada osada	k. łużycka k. prapolska k. staropolska
196.	Dęby, st. nr 175 ? ? ?	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. ceramiki sznurowej wczesny okres brązu
197.	Dęby, st. nr 176 ?	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych

198.	Dęby, st. nr 177 ? ? ? ? ?	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. ceramiki sznurowej k. ceramiki grzebykowo-dołkowej III okres epoki brązu, k. łużycka k. prapolska
199.	Krzywosądz, st. nr 178 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
200.	Krzywosądz, st. nr 179 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
201.	Krzywosądz, st. nr 180 osada osada osada osada	k. ceramiki wstęgowej rytej k. późnowstęgowa k. pucharów lejkowatych k. amfor kulistych k. ceramiki sznurowej k. ceramiki grzebykowo-dołkowej epoka brązu, k. iwieńska
202.	Krzywosądz, st. nr 181 ? ?	epoka neolitu, k. ceramiki grzebykowo-dołkowej epoka neolitu
203.	Krzywosądz, st. nr 182 osada ?	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
204.	Krzywosądz, st. nr 183 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa osada	epoka kamienia ep. żelaza, k. łużycka, okres halszacki k. przeworska k. prapolska, faza E-F
205.	Krzywosądz, st. nr 184 cmentarzysko	k. prapolska, XI w.
206.	Krzywosądz, st. nr 185 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska
207.	Krzywosądz, st. nr 186 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. przeworska
208.	Krzywosądz, st. nr 187 ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska
209.	Krzywosądz, st. nr 188 ślad osadnictwa osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. przeworska k. prapolska
210.	Krzywosądz, st. nr 189 ślad osadnictwa	k. łużycka
211.	Krzywosądz, st. nr 190 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. przeworska k. prapolska, faza E-F k. staropolska
212.	Krzywosądz, st. nr 191 ślad osadnictwa	k. łużycka
213.	Krzywosądz, st. nr 192 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. przeworska k. prapolska, faza F
214.	Krzywosądz, st. nr 193 ślad osadnictwa	k. prapolska
215.	Krzywosądz, st. nr 194 ślad osadnictwa	epoka kamienia
216.	Krzywosądz, st. nr 195 ślad osadnictwa	k. staropolska
217.	Krzywosądz, st. nr 196 ślad osadnictwa	k. prapolska, faza F
218.	Krzywosądz, st. nr 197 ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska, faza E-F
219.	Krzywosądz, st. nr 198 ślad osadnictwa	epoka kamienia
220.	Krzywosądz, st. nr 199 ślad osadnictwa	k. prapolska
221.	Krzywosądz, st. nr 200 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. przeworska k. prapolska k. staropolska
222.	Krzywosądz, st. nr 201 osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. staropolska
223.	Krzywosądz, st. nr 202 ślad osadnictwa	epoka kamienia
224.	Krzywosądz, st. nr 203 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska, faza E-F
225.	Krzywosądz, st. nr 204 osada osada osada	k. łużycka epoka żelaza, k. przeworska k. prapolska
226.	Krzywosądz, st. nr 205 osada	epoka żelaza, k. przeworska
227.	Krzywosądz, st. nr 206 osada palowa	epoka neolitu do wczesnego średniowiecza.
228.	Krzywosądz, st. nr 207 ? ?	epoka neolitu epoka brązu

OBSZAR „AZP” NR 46 - 44

1	2	3
229.	Altana, st. nr 1 osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska, faza F
230.	Altana, st. nr 2 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
231.	Bodzanowo, st. nr 16 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	ep. neolitu, k. późnej cer. wstęgowej k. prapolska
232.	Bodzanowo, st. nr 17 ślad osadnictwa	k. przeworska

233.	Bodzanowo, st. nr 18 osada	k. późnej ceramiki wstęgowej
234.	Bodzanowo, st. nr 19 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łżycka średniowiecze
235.	Bodzanowo, st. nr 20 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. prapolska, faza E-F
236.	Bodzanowo, st. nr 21 ślad osadnictwa	k. łżycka
237.	Bodzanowo, st. nr 22 osada ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. przeworska k. prapolska
238.	Bodzanowo, st. nr 23 ślad osadnictwa	k. łżycka
239.	Bodzanowo, st. nr 24 ślad osadnictwa	epoka neolitu
240.	Bodzanowo, st. nr 25 ślad osadnictwa	epoka kamienia
241.	Bodzanowo, st. nr 26 osada ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych k. łżycka k. prapolska, faza D-E
242.	Bodzanowo, st. nr 27 osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łżycka k. prapolska, faza E-F
243.	Bodzanowo, st. nr 28 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łżycka
244.	Bodzanowo, st. nr 29 osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łżycka k. przeworska
245.	Bodzanowo, st. nr 30 ślad osadnictwa osada	epoka kamienia k. łżycka
246.	Bodzanowo, st. nr 31 ślad osadnictwa	k. łżycka
247.	Bodzanowo, st. nr 32 ślad osadnictwa osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łżycka k. przeworska k. prapolska, faza D-E
248.	Bodzanowo, st. nr 33 osada ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. przeworska k. prapolska ?
249.	Bodzanowo, st. nr 34 osada	k. przeworska
250.	Bodzanowo, st. nr 35 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	schyłkowy neolit k. łżycka k. prapolska
251.	Bodzanowo, st. nr 36 ślad osadnictwa	epoka kamienia
252.	Bodzanowo, st. nr 37 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa osada	epoka kamienia k. łżycka k. przeworska k. prapolska
253.	Bodzanowo, st. nr 38 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. przeworska
254.	Bodzanowo, st. nr 39 ślad osadnictwa	k. łżycka
255.	Bodzanowo, st. nr 40 ślad osadnictwa osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łżycka k. prapolska średniowiecze
256.	Bodzanowo, st. nr 41 ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada	epoka kamienia k. łżycka k. prapolska, faza E-F
257.	Borowo, st. nr 42 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
258.	Borowo, st. nr 43 osada osada ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych schyłkowy neolit k. łżycka k. prapolska, faza E-F
259.	Borowo, st. nr 44 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych
260.	Borowo, st. nr 45 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
261.	Człopin, st. nr 46 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. ceramiki grzebykowo-dółkowej k. amfor kulistych
262.	Człopin, st. nr 47 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	ep. neolitu, k. ceramiki wstęgowej rytej epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych epoka neolitu, k. ceramiki grzebykowo-dółkowej
263.	Człopin, st. nr 48 osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych k. łżycka
264.	Człopin, st. nr 49 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. amfor kulistych
265.	Człopin, st. nr 50 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. łżycka k. prapolska
266.	Człopin, st. nr 51 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łżycka
267.	Człopin, st. nr 52 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
268.	Człopin, st. nr 53 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
269.	Człopin, st. nr 54 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. łżycka
270.	Narkowo, st. nr 98 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łżycka k. przeworska
271.	Narkowo, st. nr 99 ślad osadnictwa	k. łżycka

272.	Narkowo, st. nr 100 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska
273.	Narkowo, st. nr 101 ślad osadnictwa	k. łużycka
274.	Narkowo, st. nr 102 osada osada osada osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych schyłkowy neolit epoka brązu, k. trzciniecka k. łużycka k. prapolska
275.	Narkowo, st. nr 103 osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych schyłkowy neolit
276.	Narkowo, st. nr 104 osada ślad osadnictwa	k. łużycka k. prapolska, faza D-E
277.	Narkowo, st. nr 105 ślad osadnictwa osada	epoka kamienia k. łużycka
278.	Narkowo, st. nr 106 osada ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych schyłkowy neolit
279.	Narkowo, st. nr 107 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
280.	Bodzanowo, st. nr 177 cmentarzysko	k. przeworska
281.	Bodzanowo, st. nr 180 ślad osadnictwa ślad osadnictwa cmentarzysko ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. pomorska przeworska średniowiecze
282.	Bodzanowo, st. nr 182 cmentarzysko cmentarzysko osada	k. pomorska k. przeworska średniowiecze

OBSZAR „AZP” NR 47 - 42

1	2	3
283.	Bronisław, st. nr 20 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka ?
284.	Bronisław, st. nr 21 ślad osadnictwa	schyłkowy neolit
285.	Bronisław, st. nr 22 osada osada ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	ep. neolitu, k. ceramiki wstęgowej rytej epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. przeworska k. prapolska, faza D-F ?
286.	Bronisław, st. nr 23 osada osada ślad osadnictwa	k. łużycka k. prapolska, Faza D-F późne średniowiecze
287.	Bronisław, st. nr 24 ślad osadnictwa	epoka kamienia i epoka brązu
288.	Bronisław, st. nr 25 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
289.	Bronisław, st. nr 26 ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada	epoka kamienia k. łużycka późne średniowiecze
290.	Bronisław, st. nr 27 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
291.	Bronisław, st. nr 28 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych

OBSZAR „AZP” NR 47 - 43

1	2	3
292.	Bronisław, st. nr 1 ślad osadnictwa	k. staropolska
293.	Bronisław, st. nr 2 osada	k. staropolska
294.	Bronisław, st. nr 3 ślad osadnictwa	k. staropolska
295.	Bronisław, st. nr 4 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
296.	Bronisław, st. nr 5 ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska k. prapolska
297.	Bronisław, st. nr 6 osada ślad osadnictwa osada	k. łużycka k. staropolska k. staropolska
298.	Bronisław, st. nr 7 ślad osadnictwa osada	k. prapolska k. prapolska
299.	Bronisław, st. nr 8 ślad osadnictwa osada	k. prapolska k. staropolska
300.	Bronisław, st. nr 9 osada	k. staropolska
301.	Bronisław, st. nr 10 ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. staropolska
302.	Bronisław, st. nr 11 ślad osadnictwa	k. staropolska
303.	Bronisław, st. nr 12 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych

304.	Bronisław, st. nr 13 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. staropolska
305.	Bronisław, st. nr 14 osada	k. staropolska
306.	Bronisław, st. nr 15 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
307.	Bronisław, st. nr 16 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
308.	Bronisław, st. nr 17 ślad osadnictwa	k. staropolska
309.	Bronisław, st. nr 18 ślad osadnictwa	k. staropolska
310.	Koszczały, st. nr 19 osada	k. staropolska, faza E-F
311.	Koszczały, st. nr 20 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. prapolska, faza E-F k. prapolska, faza E-F
312.	Koszczały, st. nr 21 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. prapolska, faza F k. staropolska
313.	Koszczały, st. nr 22 ślad osadnictwa	k. staropolska
314.	Koszczały, st. nr 23 ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada	epoka kamienia k. prapolska, faza F k. staropolska
315.	Koszczały, st. nr 24 osada	k. staropolska
316.	Koszczały, st. nr 25 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	epoka kamienia k. prapolska, faza E-F k. staropolska
317.	Dobre, st. nr 26 osada osada osada osada cmentarzysko osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. lendzielska epoka neolitu, k. lendzielska epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych grupa kruszki k. łużycka prapolska, faza E-F ?
318.	Dobre, st. nr 27 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
319.	Dobre, st. nr 28 ślad osadnictwa	k. staropolska
320.	Dobre, st. nr 29 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka ? k. staropolska
321.	Dobre, st. nr 30 ślad osadnictwa	k. staropolska
322.	Dobre, st. nr 31 ślad osadnictwa	k. staropolska, faza D-E
323.	Dobre, st. nr 32 ślad osadnictwa	k. staropolska
324.	Dobre, st. nr 33 osada osada	prapolska, faza F k. prapolska
325.	Dobre, st. nr 34 osada	k. łużycka
326.	Dobre, st. nr 35 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
327.	Dobre, st. nr 36 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. łużycka k. przeworska
328.	Dobre, st. nr 37 osada	k. staropolska
329.	Dobre, st. nr 38 ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. przeworska
330.	Dobre, st. nr 39 osada osada	k. łużycka k. przeworska, faza B
331.	Dobre, st. nr 40 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. przeworska
332.	Dobre, st. nr 41 osada osada	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej k. prapolska, faza D-F
333.	Dobre, st. nr 42 osada ślad osadnictwa osada osada	k. łużycka k. przeworska k. prapolska, faza E-F k. staropolska
334.	Dobre, st. nr 43 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. staropolska
335.	Dobre, st. nr 44 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej k. przeworska ?
336.	Dobre, st. nr 45 ślad osadnictwa osada osada ślad osadnictwa	epoka kamienia k. łużycka k. przeworska k. prapolska
337.	Dobre, st. nr 46 osada osada	k. łużycka k. przeworska - okres późnolateński
338.	Dobre, st. nr 47 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
339.	Dobre, st. nr 48 ślad osadnictwa	epoka kamienia
340.	Dobre II, st. nr 49 ślad osadnictwa	k. przeworska
341.	Dobre II, st. nr 50 ślad osadnictwa	k. staropolska
342.	Dobre II, st. nr 51 ślad osadnictwa	k. prapolska
343.	Dobre II, st. nr 52 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska
344.	Dobre II, st. nr 53 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. prapolska k. staropolska

345.	Dobre I, st. nr 54 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka, okres halszacki k. prapolska
346.	Dobre I, st. nr 55 ślad osadnictwa	k. staropolska
347.	Dobre I, st. nr 56 ślad osadnictwa	k. staropolska
348.	Dobre I, st. nr 57 ślad osadnictwa	k. łużycka
349.	Dobre I, st. nr 58 osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. lendzielska epoka żelaza, k. łużycka k. prapolska
350.	Dobre I, st. nr 59 ślad osadnictwa	k. lendzielska
351.	Dobre I, st. nr 60 osada	k. łużycka
352.	Dobre, st. nr 61 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej
353.	Dobre, st. nr 62 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. prapolska k. staropolska
354.	Dobre, st. nr 63 osada osada	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
355.	Dobre, st. nr 64 ślad osadnictwa	k. staropolska
356.	Dobre, st. nr 65 ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska k. staropolska
357.	Dobre, st. nr 66 ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska k. staropolska
358.	Dobre, st. nr 67 ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. staropolska
359.	Dobre II, st. nr 68 ślad osadnictwa	k. staropolska
360.	Góry Przysieckie, st. nr 69 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
361.	Góry Przysieckie, st. nr 70 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. przeworska k. staropolska
362.	Góry Przysieckie, st. nr 71 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
363.	Góry Przysieckie, st. nr 72 osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych
364.	Góry Przysieckie, st. nr 73 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
365.	Góry Przysieckie, st. nr 74 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
366.	Góry Przysieckie, st. nr 75 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. episznurowa
367.	Góry Przysieckie, st. nr 76 cmentarzysko	?
368.	Ułomie, st. nr 77 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. prapolska k. staropolska
369.	Ułomie, st. nr 78 osada osada ślad osadnictwa	k. łużycka - okres halszacki k. przeworska k. staropolska
370.	Ułomie, st. nr 79 osada ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa	k. łużycka k. przeworska k. prapolska staropolska
371.	Ułomie, st. nr 80 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
372.	Ułomie, st. nr 81 osada	k. staropolska
373.	Ułomie, st. nr 82 ślad osadnictwa	k. staropolska
374.	Ułomie, st. nr 83 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. prapolska k. staropolska
375.	Ułomie, st. nr 84 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. prapolska
376.	Ułomie, st. nr 85 ślad osadnictwa	k. staropolska
377.	Przysiek, st. nr 86 ślad osadnictwa	k. staropolska
378.	Przysiek, st. nr 87 ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. staropolska
379.	Przysiek, st. nr 88 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
380.	Przysiek, st. nr 89 osada osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. Łużycka k. przeworska ? k. prapolska, faza E-F
381.	Przysiek, st. nr 90 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. prapolska
382.	Przysiek, st. nr 91 ślad osadnictwa	k. łużycka
383.	Szczebłotowo, st. nr 114 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
384.	Szczebłotowo, st. nr 115 ślad osadnictwa	k. staropolska
385.	Szczebłotowo, st. nr 116 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych k. prapolska
386.	Szczebłotowo, st. nr 117 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej

387.	Szczecblotowo, st. nr 118 osada	k. ceramiki wstępowej rytej
388.	Szczecblotowo, st. nr 119 osada osada osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska k. staropolska
389.	Szczecblotowo, st. nr 120 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. prapolska k. staropolska
390.	Kłonowo, st. nr 121 ślad osadnictwa	k. staropolska
391.	Kłonowo, st. nr 122 ślad osadnictwa	k. staropolska
392.	Kłonowo, st. nr 123 ślad osadnictwa	k. staropolska
393.	Kłonowo, st. nr 124 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. cer. wstępowej rytej epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka ?
394.	Kłonowo, st. nr 125 ślad osadnictwa	k. staropolska
395.	Kłonowo, st. nr 126 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. staropolska
396.	Kłonowo, st. nr 127 osada	k. staropolska
397.	Kłonowo, st. nr 128 ślad osadnictwa	k. staropolska
398.	Kłonowo, st. nr 129 ślad osadnictwa osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. prapolska, faza E-F k. staropolska
399.	Kłonowo, st. nr 130 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. przeworska k. staropolska
400.	Kłonowo, st. nr 131 ślad osadnictwa	k. staropolska
401.	Kłonowo, st. nr 132 osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
402.	Kłonowo, st. nr 133 ślad osadnictwa	k. staropolska
403.	Kłonowo, st. nr 134 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych okres schyłkowego neolitu k. staropolska
404.	Janina, st. nr 135 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
405.	Janina, st. nr 136 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych k. staropolska ?
406.	Byczyna, st. nr 137 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. staropolska
407.	Byczyna, st. nr 138 ślad osadnictwa	k. prapolska, faza E-F
408.	Byczyna, st. nr 139 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
409.	Byczyna, st. nr 140 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. staropolska
410.	Byczyna, st. nr 141 osada	k. staropolska
411.	Byczyna, st. nr 142 osada	k. staropolska
412.	Byczyna, st. nr 143 osada	k. łużycka
413.	Byczyna, st. nr 144 ślad osadnictwa	epoka kamienia
414.	Byczyna, st. nr 145 ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych
415.	Byczyna, st. nr 146 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. staropolska
416.	Byczyna, st. nr 147 osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka neolitu, k. amfor kulistych k. łużycka
417.	Byczyna, st. nr 148 ślad osadnictwa	k. prapolska
418.	Byczyna, st. nr 149 ślad osadnictwa	k. prapolska, faza E-F
419.	Byczyna, st. nr 150 cmentarzysko	?
420.	Kłonowo, st. nr 151 ślad osadnictwa	k. staropolska

OBSZAR „AZP” NR 47 - 44

1	2	3
421.	Bodzanowo, st. nr 29 ślad osadnictwa ślad osadnictwa cmentarzysko ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych schyłkowy neolit k. przeworska k. prapolska
422.	Bodzanowo, st. nr 26 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. przeworska k. prapolska, faza F
423.	Bodzanowo, st. nr 27 ślad osadnictwa ślad	k. łużycka k. prapolska, faza E-F

	osadnictwa	
424.	Bodzanowo, st. nr 28 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	schyłkowy neolit k. łużycka k. przeworska k. prapolska późne średniowiecze
425.	Bodzanowo, st. nr 22 osada cmentarzysko ? osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska
426.	Bodzanowo, st. nr 23 osada cmentarzysko	epoka neolitu k. pomorska
427.	Bodzanowo, st. nr 24 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. prapolska, faza E-F późne średniowiecze
428.	Bodzanowo, st. nr 25 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. przeworska
429.	Byczyna, st. nr 30 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. amfor kulistych k. łużycka k. przeworska k. prapolska, faza B-C k. prapolska, faza E-F
430.	Byczyna, st. nr 31 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
431.	Byczyna, st. nr 32 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka
432.	Byczyna, st. nr 33 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej k. łużycka k. przeworska k. prapolska, faza D-E
433.	Byczyna, st. nr 34 ślad osadnictwa	k. prapolska, faza D-E
434.	Byczyna, st. nr 35 ślad osadnictwa osada	k. przeworska ? k. prapolska, faza D-E
435.	Byczyna, st. nr 36 ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. prapolska, faza B-C k. prapolska, faza D-E
436.	Byczyna, st. nr 37 ślad osadnictwa osada cmentarzysko ? osada ślad osadnictwa	epoka kamienia k. łużycka k. przeworska - późny okres lateński k. prapolska, faza D-F późne średniowiecze
437.	Byczyna, st. nr 38 ślad osadnictwa osada osada ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. łużycka k. przeworska k. prapolska, faza B-C k. prapolska, faza D-E
438.	Byczyna, st. nr 39 osada ślad osadnictwa osada osada osada osada osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych epoka brązu, k. iwieńska k. łużycka k. przeworska prapolska, faza A-B k. prapolska, faza D-E późne średniowiecze
439.	Byczyna, st. nr 40 osada ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych ?
440.	Byczyna, st. nr 41 ślad osadnictwa	późne średniowiecze
441.	Byczyna, st. nr 42 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	k. łużycka k. prapolska, faza E-F
442.	Byczyna, st. nr 43 ślad osadnictwa	k. prapolska, faza E-F
443.	Byczyna, st. nr 44 ślad osadnictwa	późne średniowiecze
444.	Byczyna, st. nr 45 ślad osadnictwa	k. prapolska, faza D-E
474.	Byczyna Kolonia, st. nr 46 osada osada osada osada cmentarzysko szkieletowe	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej epoka neolitu, k. lendzielska epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. przeworska k. prapolska
475.	Byczyna Kolonia, st. nr 47 osada	k. łużycka
476.	Byczyna Kolonia, st. nr 48 ślad osadnictwa	k. prapolska, faza D-E
477.	Byczyna Kolonia, st. nr 49 ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia k. prapolska, faza D-E
478.	Byczyna Kolonia, st. nr 50 ślad osadnictwa osada	epoka kamienia k. prapolska, faza C-D
479.	Byczyna Kolonia, st. nr 51 Parafialne, ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej k. łużycka k. prapolska, faza C-D
480.	Byczyna Kolonia, st. nr 52 cmentarzysko	k. przeworska
481.	Byczyna Kolonia, st. nr 53 osada	epoka neolitu, k. cer. wstęgowej rytej

OBSZAR „AZP” NR 48 - 43

1	2	3
482.	Szczęblotowo, st. nr 57 osada ślad osadnictwa	k. łużycka ?
483.	Klonowo, st. nr 58 ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa osada	epoka neolitu, k. pucharów lejkowatych k. łużycka k. prapolska, faza E późne średniowiecze

Wykorzystane materiały i opracowania:

1. Poradnik metodyczny (Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków)
2. Środowisko kulturowe – Olga Krut Horonziak, Ewa Szulc

3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobre
4. Miejscowy Plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobre dla wybranych obszarów
5. Plan zabezpieczenia nieruchomości dóbr kultury na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa państwa i konfliktu zbrojnego
6. Dane z dokumentów źródłowych Urzędu Gminy Dobre

Przewodniczący Rady

Tomasz Kuźba

1